

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Právo národů na sebeurčení – příklad Baskicka
a Katalánska**

Jan Sedlák

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Právo národů na sebeurčení – příklad Baskicka
a Katalánska**

Jan Sedlák

Vedoucí práce:

PhDr. Jiří Zákavský, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

.....

Rád bych poděkoval vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Jiřímu Zákravskému, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a značnou vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Obsah

1	ÚVOD	8
2	TEORIE SECESE	11
2.1	ETYMOLOGIE A PODSTATA TERMÍNU SECESE	11
2.2	SECESE A NEZÁVISLOST	12
2.2.1	Sebeurčení jako skupinové lidské právo	14
2.3	TYPOLÓGIE SECESE	16
2.3.1	Remediální teorie secese.....	17
2.3.2	Plebiscitní teorie secese	19
2.3.3	Souhrn secesních kritérií.....	21
3	PŘÍPAD BASKICKA	22
3.1	HISTORIE VZNIKU A VÝVOJE NACIONALISMU V BASKICKU	23
3.2	INTERPRETACE KRITÉRIÍ DLE ALLENA BUCHANANA	25
3.2.1	Baskicko je dlouhodobě vystaveno hrubému a systematickému porušování lidských práv	25
3.2.2	Ochrana baskické kultury	26
3.2.3	Došlo k svévolné anexi suverénního státu a Dochází k diskriminační redistribuci	27
3.2.4	Hodnocení kritérií Allena Buchanana	28
3.3	INTERPRETACE KRITÉRIÍ DLE ANTHONYHO BIRCHE	28
3.3.1	Baskicko je kompaktní regionální skupinou	28
3.3.2	Mateřský stát nedodrží základní lidská práva.....	29
3.3.3	Selhání demokratického systému mateřského státu.....	29
3.3.4	Centrální vláda odmítá zahájení dialogu nad danou problematikou	30
3.4	INTERPRETACE KRITÉRIÍ DLE HARRYHO BERANA	31
3.4.1	Baskicko je dostatečně velká oblast, aby byla schopna zajistit právní zodpovědnost za nezávislý stát.....	31

3.4.2	Baskicko bude uznávat práva menšin, které se z nějakých důvodů nemohou odtrhnout	31
3.4.3	Baskicko si nebude nárokovat vojenské a kulturní oblasti významné pro mateřský stát	32
3.4.4	Baskicko nevytvoří enklávu.....	32
3.5	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ INTERPRETACÍ KRITÉRIÍ OSPRAVEDLŇUJÍCÍ SECESI BASKICKA	33
4	PŘÍPAD KATALÁNSKA.....	33
4.1	INTERPRETACE KRITÉRIÍ DLE ALLENA BUCHANANA.....	36
4.1.1	Katalánsko je dlouhodobě vystaveno hrubému a systematickému porušování lidských práv	36
4.1.2	Ochrana katalánské kultury	37
4.1.3	Došlo k svévolné anexi suverénního státu a Dochází k diskriminační redistribuci	38
4.1.4	Hodnocení kritérií Allena Buchanana v případě Katalánska	38
4.2	INTERPRETACE KRITÉRIÍ DLE ANTHONYHO BIRCHE	39
4.2.1	Katalánsko je kompaktní regionální skupinou	39
4.2.2	Mateřský stát nedodrží lidská práva	40
4.2.3	Selhání demokratického systému mateřského státu.....	40
4.2.4	Centrální vláda odmítá zahájení dialogu nad danou problematikou	40
4.3	INTERPRETACE KRITÉRIÍ DLE HARRYHO BERANA.....	41
4.3.1	Katalánsko je dostatečně velká oblast, aby bylo schopno zajistit právní zodpovědnost za nezávislý stát	41
4.3.2	Katalánsko bude uznávat práva menšin, které se z nějakých důvodů nemohou odtrhnout	42
4.3.3	Katalánsko si nebude nárokovat vojenské a kulturní oblasti významné pro mateřský stát	42
4.3.4	Katalánsko nevytvoří enklávu.....	42
4.4	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ INTERPRETACÍ KRITÉRIÍ OSPRAVEDLŇUJÍCÍ SECESI KATALÁNSKA.....	43

5	ZÁVĚR	44
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	47
7	RESUMÉ	55
8	PŘÍLOHY	56

1 ÚVOD

Co je to národ? Má národ právo na sebeurčení? Za jakých podmínek? To jsou základní otázky, které musejí být zodpovězeny, aby bylo možné dále rozvíjet teorii secese. Samostatná definice národa je nejasná, protože každý teoretik má rozdílný pohled na to, co je to národ. V otázce, zda má národ právo na sebeurčení, se mnozí rozcházejí. Není tedy zcela jasné, zda má každá skupina považující se za národ právo na sebeurčení. Oblasti, které veřejnost často spojuje se snahou o získání nezávislosti, jsou španělské regiony Baskicko a Katalánsko, jimiž se ve své bakalářské práci zabývám.

Hlavním důvodem výběru tématu této bakalářské práce je aktuálnost politických událostí spojených s tendencemi Katalánska o získání nezávislosti na území Španělského království. Otázka Baskicka je dlouhodobý proces, při kterém docházelo k událostem spojeným s teroristickou organizací ETA usilující o nezávislost Baskicka. Tyto regiony mají podobný cíl, avšak v dnešní době se výrazně liší.

V posledních několika letech jsme mohli pozorovat pokusy o získání větších pravomocí v rámci autonomie těchto dvou oblastí. V případě Baskicka bylo jakékoli vyjednávání o rozšíření autonomních práv problematické, jelikož se v oblasti Baskicka pohybovala teroristická organizace ETA¹ (*Euskadi Ta Askatasuna*; (Baskicko a jeho svoboda). Nicméně v roce 2018 teroristická organizace ETA ohlásila plné ukončení své činnosti a zároveň úplné rozpuštění členské základny. Tento krok znamená obnovení vyjednávání mezi Madridem a Baskickem o všech možných otázkách týkajících se zvětšování autonomních práv². Zároveň můžeme pozorovat proměnu požadavků Basků od nezávislosti po pouhou autonomii v rámci Španělského království. V případě Katalánska jsme

¹ ETA byla teroristická organizace, která vznikla v roce 1959 odštěpením radikálního křídla od separatistické politické strany (Baskická nacionalistická strana; PNV) pod vedením Julena Madariagy. Cílem organizace bylo vytvoření nezávislého státu Basků, který měly tvořit španělské autonomní oblasti Baskicko a Navarra, dále se jednalo o francouzské oblasti Labourd, Basse-Navarre a Soule (ČT24 2018a).

² V průběhu 80. let Madrid Baskicku poskytl větší fiskální autonomii (Baskicko mělo pravomoc posílení svých vlastních daňových pravomocí), což vedlo k oslabení podpory teroristické organizace ETA, a zároveň k oslabení baskického separatismu (ČT24 2018a).

mohli v posledních letech zaznamenat dvě referenda o nezávislosti³. V roce 2012 Ústavní soud Španělského království zamítnul požadavek Katalánska o rozšíření fiskálních autonomních práv. Madrid využil rozhodnutí ústavního soudu, omezil autonomní práva a zrušil dosavadní uznání Katalánců národem. Akce spojené s konáním druhého referenda budou rozebrány v rámci samostatného bodu později.

Španělské oblasti Baskicko a Katalánsko jsou se secesionistickými myšlenkami spojovány už delší dobu. Myšlenky o nezávislosti národů mají původ ve francouzské revoluci, ale hlavní projevy secese se začaly v těchto dvou regionech primárně objevovat až na konci 19. století. V období nedemokratického frankistického režimu ve 20. století nedošlo k utlumení jejich secesionistických myšlenek. Po pádu frankistického režimu došlo k zisku autonomních pravomocí. Do této autonomie může centrální vláda Španělska ve výjimečných případech zasáhnout na základě aktivace článku 155 Ústavy Španělského království, který pojednává o převzetí moci nad autonomní oblastí centrální vládou za účelem opětovného nastolení ústavního pořádku (Ústava Španělského království 1978). Článek 155 byl použit v historii pouze jednou, a to jako následek konání druhého referenda o nezávislost i přes jeho zákaz.

V teoretické části práce představím nejznámější teorie secese dvou hlavních teoretiků, Allena Buchanana a Harryho Berana, kteří se zabývají problematikou secese. Dále se budu věnovat právnímu vymezení práva na sebeurčení národa⁴. Mezinárodní právo je z pohledu práva na sebeurčení

³ První referendum se uskutečnilo 9. listopadu 2014. Původní podobu referenda ústavní soud zakázal jako protiústavní. Katalánská vláda proto místo referendu hovořila o konzultativním průzkumu otázky nezávislosti. Druhé referendum se uskutečnilo 1. října 2017, ústavní soud rozhodl stejně jako v prvním konaném referendu, avšak katalánská vláda nehodlala upustit od konání referenda i přes hrozící odebrání autonomních práv podle článku 155 španělské ústavy.

⁴ Charta OSN v článku 1 odstavci 2 zmiňuje: „Rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na účtě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru.“, dále v článku 55 se hovoří o tom: „Aby se vytvořily poměry stability a blahobytu, jež jsou nutné pro pokojné a přátelské styky mezi národy, založené na účtě k zásadě rovnosti a sebeurčení národů, Organizace spojených národů bude podporovat: ...“ (Charta OSN 2018: čl. 1 a 55). Přestože tyto dva články Charty OSN zmiňují právo na sebeurčení, tak už žádným způsobem neříkají, co právem na sebeurčení rozumí, nebo jaké musí být naplněny podmínky či komu výlučné právo náleží. Avšak Charta OSN taktéž zmiňuje právo státu na nedělitelnost území.

nejasné a nicneříkající. Mezinárodní právo pouze tvrdí, že právo na sebeurčení mají bývalé kolonie a nesamosprávná území (Rosůlek 2014: 104–106).

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na historický kontext příčin, proč se Baskové a Katalánci dovolávají nezávislosti. Nejdůležitější otázka pro nás bude, zda mají zmíněné regiony nárok na sebeurčení dle určených kritérií, která budou vytyčena na základě teoretické části textu.

V závěrečné části shrnu ústřední argumenty bakalářské práce. Také zodpovím výzkumnou otázku mé bakalářské práce: Mají dle zvolené teorie secese tyto dva regiony právo na vytvoření nezávislých států?

V bakalářské práci budu primárně pracovat s knihou Přemysla Rosůlka *Politický secesionismus & etické teorie: Allen Buchanan a jeho kritici*. Zmíněná kniha mi bude sloužit jako základní literatura pro teoretickou část práce. Dalšími odbornými publikacemi teorie secese budou knihy Allena Buchanana *Theories of Secession; Self-Determination, Revolution and Intervention* a Harryho Berana *A Liberal Theory of Secession*. Dále budu používat článek od autorů Roberta Liñeira a Daniela Cetrà *The Independence Case in Comparative Perspective*, který využiji v praktické části v bodě 3. *Případ Katalánska* jako zdroj proměny národnostních tendencí a ukazatele podpory pro nezávislost. V neposlední řadě využiji textu od Pavly Andršové *Transformace baskického nacionalismu v průběhu 20. století*, který bude základním zdrojem informací pro bod č. 2. *Případ Baskicka*. Doplnujícími zdroji pro příklad Baskicka bude kniha Bohuslava Zavadila *Baskičtina: lingvistická interpretace* a kniha Jiřího Zákravského *Baskové v ofsajdu*.

Primárním cílem práce je zjistit, zda Baskicko a Katalánsko mají nárok na nezávislost dle níže uvedených kritérií vybraných teoretiků.

2 TEORIE SECESE

2.1 Etymologie a podstata termínu secese

Co je to secese? Důležité je se zaměřit na samotnou podstatu pojmu secese. Z etymologického hlediska má secese základ v latinském kořenu slova *secedere*, kde „se“ znamená „odděleně“ a „cedere“ znamená „jít“ nebo „odejít“ ve smyslu vzdálit se z nějakého místa. Původně se na secesi nenahlíželo jako na prostředek k odtržení části území od celku, ale jako odtržení či odloučení duše od těla (Rosůlek 2014: 20). Jak se společnost vyvíjela, došlo k proměně chápání termínu secese. V průběhu 20. století se dospělo k ukončení tabuizace podstaty slova secese. Následkem této změny je zvýšení zájmu o otázky, které se věnovaly secesi (Balaš 1998: 249).

Hovoříme-li v dnešní době o secesi, máme na mysli určité myšlenky, které se zabývají odtržením určitého území od legitimního území státu (Wood 1981: 107). Základní definice secese hovoří o odtržení určité části území či skupiny od politické nebo náboženské organizace, avšak tato definice je příliš obecná, aby se s ní dalo pracovat. Daleko vhodnější je definovat secesi jako jakýkoli akt politického odtržení, které se nemusí týkat jen odštěpení od existujícího státu (Rosůlek 2014: 20). Další teoretici, ať už se jedná o Iva Duchaceka (1970: 63) nebo Johna Wooda (1981: 111) pracují se secesí jako s odtržením části území ze státu, který disponuje mezinárodní suverenitou. Vladimír Balaš (1998: 252) konstatuje, že pokud hovoříme o secesi⁵, máme na mysli odtržení menší části od větší. Ne vždy je tomu ale skutečně tak. Území, které se odděluje, může být geograficky nebo demograficky mnohem větší. Allen Buchanan v článku *Theories of Secession* zmiňuje dobu nezájmu a dobu znovuobjevení zájmu o zkoumání secese. Hlavní myšlenkou, kterou zmiňuje, je systematizace teorií secese⁶. Allen Buchanan rozlišuje mezi teoriemi primárních práv (*Primary right theories*) a remediálními teoriemi „*Remedial right theories only*“ (Buchanan

⁵ V tomto případě Vladimír Balaš definuje secesi jako oddělení části území provedené obyvateli území s cílem vytvořit nový nezávislý stát, nebo připojit se ke státu již existujícímu (Balaš 1998: 254).

⁶ Teorii secese rozdělujeme na normativní a explanatorní (Rosůlek 2014: 41; 55), viz strana 16.

1997: 34). „Remediální teorie tvrdí, že skupina má obecné právo na secesi, a to pouze tehdy, když skupina utrpěla jisté nespravedlnosti, pro které je odtržení vhodným oprávněným prostředkem poslední instance“⁷ (Buchanan 1997: 34). „Teorie primárních práv naopak tvrdí, že skupiny mohou mít právo na secesi bez toho, aniž by na nich byla spáchána jakákoli nespravedlnost. Teorie primárních práv nejsou prostředkem k nápravě spáchaných nespravedlností“⁸ (Buchanan 1997: 35).

2.2 Secese a nezávislost

Secese nemusí být v konečné fázi dokonána nebo také nemusí být úspěšná. Pokud se ve státě nachází skupina nespokojených obyvatel, kteří se neztotožňují s oficiální politikou centra nebo vyznávají rozdílné myšlenky, v prvotní fázi může tato skupina požadovat autonomii. Příkladem oblastí požadujících autonomii jsou španělské oblasti Baskicko a Katalánsko. Jedná se o oblasti, kde se objevují určité politické proudy, které se nezávislosti dožadují. Španělské regiony Baskicko a Katalánsko budou hlavními příklady této bakalářské práce.

Pokusy o secesi přicházejí někdy po marných snahách o větší autonomii, požadavku větší autonomie se leckdy používá jako cesty, jak dosáhnout konečného odtržení (Balaš 1998: 253). Nicméně v některých případech je secese využívána jako vydírací prostředek skupiny, který může, avšak nemusí být úspěšný. Vždy záleží na silové pozici politického centra. V takovém případě se jedná o hrozbu secesí neboli *Vanity Secession* (Rosůlek 2014). Primárním cílem separatistické skupiny je nezávislost, i když tento proces může trvat dlouhou dobu, nebo také může být radikálním způsobem potlačen. Michael Hechter (1992: 269) v článku *Dynamics of Secession* pracuje s *Overall model of secession*⁹, tedy s celkovým modelem secese. Tento model je rozdělen do čtyř

⁷ V originále: Remedial Right Only Theories assert that a group has a general right to secede if and only if fit has suffered certain injustices, for which secession is the appropriate remedy of last resort (Buchanan 1997: 34).

⁸ V originále: Primary Right Theories, in contrast, assert that certain groups can have a (general) right to secede in the absence of any justice. They do not limit legitimate secession to being a means of remedying and injustice (Buchanan 1997: 35).

⁹ Viz Příloha č. 1: Celkový model secese.

úrovni, které popisují průběh a identifikaci jednotlivých skupin v rámci území usilujícího o secesi.

První úroveň, *The problem of regional group identification*, tedy problém identifikace regionálních skupin, pracuje se dvěma skupinami: *Low group identification* neboli nízká skupinová identifikace a *High group identification*, vysoká skupinová identifikace. Pokud se společnost nedokáže identifikovat s myšlenkami secesní skupiny, veškeré snahy vedoucí k posilování vyjednávací pozice končí neúspěchem. V opačném případě se společnost velmi identifikuje se secesními myšlenkami (Hechter 1992: 269–272). V tomto bodě se dostáváme do druhé úrovně.

Druhá úroveň, *The problem of regional collective action*, tedy problém regionální kolektivní akce, znovu pracuje se dvěma skupinami: *Low degree of collective action* neboli nízký stupeň kolektivní akce a *High degree of collective action*, vysoký stupeň kolektivní akce. Pokračování secesního vyjednávání můžeme pozorovat pouze u druhé skupiny, která se vyznačuje vysokým stupněm kolektivní akce. První skupina není schopna zformovat se do skupiny, která by byla schopna jakékoli kolektivní akce (Hechter 1992: 271–273).

Třetí úroveň, *Determinants of secessionist support*, tedy stanovení secesionistické podpory, taktéž pracuje se dvěma skupinami: *Integrationist support* neboli integrační podpora a *Secessionist support*, secesní podpora. I v této úrovni je jediné druhá skupina schopna posunout se do finální fáze secese (Hechter: 275–277).

Čtvrtá úroveň, *response of host state*, tedy reakce hostitelského státu, je rozdělena na slabou a silnou reakci. Pokud bude mateřský stát reagovat slabě, bude to znamenat volný průběh pro secesi. Secesní skupina využije slabé reakce a započne proces secese. V opačném případě, kdy je reakce mateřského státu silná, jsou veškeré secesní tendence potlačeny. Mateřský stát využije

represivních prostředků pro nastolení pořádku na daném území a zároveň pro obnovení fungování veřejné správy daného území (Hechter: 277–279).

2.2.1 Sebeurčení jako skupinové lidské právo

Pojem práva na sebeurčení není tak zcela jasný, jak by se mohlo na první pohled zdát. V české literatuře byl do určité doby zahalen „mlhou“ (Balaš 1997: 142), avšak v dnešní době k této problematice nalezneme dostatek literatury, která tento pojem v dostatečné míře řeší. Podíváme-li se na světovou literaturu, zjistíme, že ta se problematice práva na sebeurčení věnuje dostatečně. Pokud bychom se zaměřili na prvotní zmínky o právu na sebeurčení, dostáváme se do období počátku 20. století. Za prvního průkopníka¹⁰ práva na sebeurčení je považován 28. prezident Spojených států amerických Thomas Woodrow Wilson, který ve svém projevu v roce 1917 v senátu Spojených států amerických pronesl: „Navrhuji, aby národy uznaly doktrínu prezidenta Monroua za světovou nauku, aby si každý národ sám svobodně určil svou politiku a cesty svého vývoje, aniž by mu bylo při tom překáženo anebo vyhrožováno“ (Wilson 1917 cit. dle Hobsbawm 2000: 130). Za dalšího průkopníka práva na sebeurčení je považován Vladimír Iljič Lenin, který ve svém dekretu zmiňuje právo na sebeurčení¹¹ (Lenin 1917 cit. Hobsbawm 2000). Právo na sebeurčení je zásadou, která v sobě skrývá celou škálu možností, přičemž patrně nejkrajnějším projevem tohoto práva je odtržení určité jednotky od státu a vytvoření vlastního státního útvaru (Balaš 1997: 143).

Poskytnutí práva na secesi jakékoli skupině není možné. V případě, že by každá skupina měla právo na sebeurčení, docházelo by ke konfliktům, které by vedly k rozpadu států nebo k ozbrojeným konfliktům. Z toho důvodu teoretici zabývající se secesí stanovují podmínky, které musejí být naplněny, aby skupina měla právo na sebeurčení. Allen Buchanan popisuje několik předpokladů

¹⁰ Woodrow Wilson v tomto projevu reagoval na Lenina, avšak můžeme ho považovat za světového průkopníka (Hobsbawm 2000: 127) z důvodu izolovanosti Ruska za vlády Lenina.

¹¹ Avšak právo na sebeurčení v dekretu přisuzuje pouze pracujícím, nikoli buržoazii. Paradoxem je, že takové právo by nikdy nevešlo v platnost, mělo pouze navodit dojem svobody.

opravňujících právo na sebeurčení: (1) hrubé, systematické a dlouhodobé porušování lidských práv; (2) obrana kultury skupiny; (3) trvalé, vážné a nevyprovokované porušování dohod o vnitrostátní autonomii a další kritéria, která v této práci nezmiňuji (Buchanan 1997: 41–44). Důležité je, aby daná skupina byla schopna vytvořit nezávislý stát, který bude soběstačný a bude mít vnější a vnitřní suverenitu.

Budeme-li chtít zkoumat právo na sebeurčení, prvotně se zaměříme na Charta OSN, která se věnuje právu na sebeurčení v článku 1, odstavci 2 takto: „[...] rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru“ (Charta OSN, čl. 1). Dále v článku 55 takto: „[...] aby se vytvořily poměry stability a blahobytu, jež jsou nutné pro pokojné a přátelské styky mezi národy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, Organizace spojených národů bude podporovat...“ (Charta OSN 2018: čl. 55). Přestože Charta OSN v těchto člancích právo na sebeurčení zmiňuje, žádným způsobem neupravuje, co tímto právem rozumí, nebo jaký je jeho obsah a komu je toto právo adresováno. Paradoxem je, že Charta OSN taktéž zaručuje územní celistvost státům. To znamená, že článek 1 a článek 55 jsou v rozporu s územní celistvostí státu.

Mezinárodní právo je ve většině případech neutrální vůči secesionistickým tendencím. Secese podkopává územní celistvost mateřského státu a mezinárodní právo již po staletí prosazovalo zásady státní suverenity a územní celistvosti. Přijetí práva na secesi „[...] by mohlo vést k celosvětovému chaosu způsobenému neustálým překreslováním hranic“ (Sterio 2015: 299). Mezinárodní soudní dvůr se tímto jednáním snaží předcházet vytvoření precedentů, které by sloužily jako vzor pro případné secesní oblasti. V nedávné

době Mezinárodní soudní dvůr rozhodoval o otázkách týkajících se Východního Timoru, Kosova¹² či Západní Sahary (Rosůlek 2014: 134–136).

Allen Buchanan (2016: 456–457) se snaží nastínit, jaké skupiny dle jeho mínění mají právo na secesi. V jeho případě zmiňuje dvě skupiny. První skupinu definuje jako skupinu složenou ze všech občanů státu. Druhá skupina podle Buchanana má právo na určitou formu sebeurčení v rámci mateřského státu, avšak bez nároku na plnou nezávislost. Příkladem mohou být domorodé národy nebo národnostní menšiny, které utrpěly vážné nespravedlnosti, jako třeba represivní útisk, ztrátu uznání, potlačení pravomocí atd. Dále ještě zmiňuje takzvanou alternativní skupinu, přičemž taková skupina by musela být nezávislou politickou jednotkou, která byla nespravedlivě připojena ke státu. V takovém případě je nezávislost ospravedlnitelná možnost, jak se vymanit z nespravedlivého zacházení ze strany uzurpujícího státu.

2.3 Typologie secese

Typologii secese můžeme rozdělit na dva základní typy. Prvním typem jsou explanatorní teorie secese, které kladou důraz na zodpovězení otázek typu: Má samotný proces secese nějakou logiku? V případě, že shledáme, že secese nějakou logiku má, doptáváme se, jakou logiku. Proč se některé skupiny pokoušejí provést secesi a jiné nikoliv? Proč se secesionistické skupiny aktivizují v některém časovém období a v jiném nikoliv? Proč jsou některé secese násilného charakteru? Proč některé secesionistické skupiny ustaví vlastní stát, jiným se to nepodaří a některé dosáhnou ustavení de facto státu (Rosůlek 2014: 41–53)?

Druhým a hlavní typem, kterým se budu ve valné většině této práce zabývat, jsou normativní teorie secese. Ty hledají odpověď na otázky typu: Mají

¹² Srbská republika požadovala odpověď na otázku, zda vyhlášení jednostranné nezávislosti Kosova je v souladu s mezinárodním právem (Sterio 2015: 300). Vyjádření Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení jednostranné nezávislosti Kosova: „Soudní dvůr dospěl k závěru, že přijetí prohlášení o nezávislosti ze dne 17. února 2008 neporušilo všeobecné mezinárodní právo, rezoluci Rady bezpečnosti č. 1244 (1999) ani Ústavní rámec. Přijetí prohlášení nezávislosti Kosovo neporušilo žádné platné pravidlo mezinárodního práva“ (ICJ 2010).

skupiny právo na sebeurčení formou odtržení od existujícího státu? V případě, že odpověď na předešlou otázku je kladná, ptáme se další otázkou, a to za jakých podmínek mají skupiny právo na sebeurčení. Jaký je význam etnické a občanské dimenze národního státu a jaký význam má suverenita státu v kontextu globálního pojetí světa? Jaké jsou hranice legitimacy užití síly k dosažení nezávislé státnosti (Rosůlek 2014: 71–72)? Jak už jsem výše zmínil, ve valné většině práce budu pracovat s normativními teoriemi secese. V mém případě jsem si vybral remediální teorii secese a plebiscitní teorii secese.

2.3.1 Remediální teorie secese

Nejvýznamnějším teoretikem remediální teorie secese je Allen Buchanan, který svým bádáním nejvíce přispěl k formování remediální teorie (Rosůlek 2014: 112). Samotnou podstatou remediální teorie je vyhlášení jednostranné secese, která je podmíněna několika podmínkami, viz níže. Základním cílem remediálních teorií je požadavek secesionistické skupiny na území (Brilmayer 1991: 178).

Allen Buchanan se vymezuje proti jednostrannému právu secese na úkor jiných hodnot (Rosůlek 2014: 58). V rámci obrany antisecesionismu zmiňuje čtyři základní argumenty: *argument sebeobrany*, *umírněný paternalistický argument*, *strategicky vyjednávací argument* a *argument hrozby anarchie* (Buchanan 1991: 339). (1) *Argument sebeobrany* pracuje s konceptem obrany územní celistvosti, která je důležitá pro zachování jednoty mateřského státu, zachování stability ostatních území, ale i pro zachování stability z pohledu ekonomiky a bezpečnosti státu (Rosůlek 2014: 58). (2) *Umírněný paternalistický argument* tvrdí, že důvodem pro secesi není útlak ze strany mateřského státu, ale obava o potlačování kulturních práv secesního území. Jedním z ospravedlňujících argumentů je to, že homogenní secesní skupina nemůže rozhodnout o tom, co si budou o secesi myslet budoucí generace nebo občané daného území, kteří ještě nedospěli do věku, který jim bude dávat právo rozhodovat o takto závažných otázkách (Buchanan 1991: 335). (3) *Strategický*

vyjednávací argument určuje podmínky, za kterých mateřských stát nabídne secesnímu území specifické možnosti práva na secesi. Jednou z možností je, že stát nabídne území zakomponování práva na secesi do ústavy¹³ mateřského státu (Rosůlek 2014: 59). (4) *Argument hrozby anarchie* spočívá v tom, že když stát povolí secesi pouze větším celkům, mohlo by dojít ke vzpouře ze strany menších celků. Tyto celky by se mohly bránit argumenty, že mají stejná práva jako větší celky. Takové rozepře mezi politickým centrem a periferiemi mohou vést k anarchii¹⁴ a celkové destabilizaci celistvosti mateřského státu (Buchanan 1991: 338).

Jak jsem již výše zmiňoval, důležité je stanovit si podmínky, za jakých je secese ospravedlnitelná, avšak neznamena legitimní právo na secesi. Allen Buchanan (1991: 342) stanovil celkem devět podmínek. (1) Skupina má právo na secesi v případě, že je dlouhodobě systematicky utlačována, jsou porušována lidská práva a členům skupiny hrozí fyzický útlak, případně genocida. (2) Pokud došlo k anektování území a skupina je násilím držena v rámci „nového státu“. (3) Skupina je znevýhodňována na základě nespravedlivého přerozdělování financí nebo výrobních prostředků, nebo pokud je nucena přispívat neúměrným způsobem na rozvoj zaostalejších oblastí mateřského státu. (4) Obrana vlastních kulturních hodnot. Mateřský stát se snaží potlačit rozdílnost secesní kultury. (5) Nedodržování autonomních práv poskytnutých politickým centrem mateřského státu. (6) Skupina má právo na secesi v případě, že hrozí rozpad mateřského státu.

Zbýlé tři podmínky práva na secesi bych označil jako zvláštní práva na secesi, a to z toho důvodu, že se jedná o méně pravděpodobné podmínky. (7) Secese ze zásady znamená odtržení se od celku na základě svědomitého

¹³ Zakomponování secese do ústavy mateřského státu by představovalo pojistku pro mateřský stát, jak zabránit secesi. Tato pojistka by stanovovala podmínky, za jakých je možné se odtrhnout od mateřského státu. Ve většině případech je jednou z pojistek referendum, které by muselo být přijato určitou většinou parlamentu mateřského státu. Zároveň otázka referenda by byla stanovena parlamentem státu (Buchanan 1991: 337).

¹⁴ „Pokud by například měla každá etnická skupina nebo každý lid právo na secesi jen na základě toho, že jsou odlišným lidem anebo etnickou skupinou, poté by uznání práva na secesi mohlo vést k anarchii“ (Buchanan 1991: 338).

rozhodnutí, tzn., že secesionistická skupina nechce být součástí státu, který utlačuje jinou menšinu (Buchanan 2010: 364), (8) Speciální právo na secesi hovoří o státem stanovených možnostech odtržení secesionistické skupiny od mateřského státu (Buchanan 1997: 36) a (9) Mezinárodní legální právo na secesi hovoří o možnosti vytvoření legálního práva na secesi, které by bylo právně ukotvené (Buchanan 1997: 41).

Pro srovnání můžeme zmínit podmínky Anthonyho Birche, který má pouze pět podmínek: (1) Existence kompaktní regionální skupiny. V rámci secesionistického území nalezneme skupiny, které sdílejí jednotné názory, kulturu, případně další společné zájmy. (2) Silová anexe území, secesionistické území bylo anektováno cizím státem (3) Nedodržování základních lidských práv mateřským státem. Mateřský stát nedbá na dodržování lidských práv na secesionistickém území, čímž porušuje zásady liberální společnosti. (4) Selhání demokratického systému státu. Demokratický systém mateřského státu není schopen zajistit fungování státních orgánů a institucí. Jedná se o dlouhodobou problematiku, která je identifikovatelná na základě ukazatelů společnosti. (5) Centrální vláda odmítá jakékoli zahájení dialogu nad danou problematikou. Vláda odmítá zahájení dialogu, který by řešil spor mezi aktéry. Přijetím dohody by došlo k zachování celistvosti území (Birch 1984: 599–601). Při srovnání podmínek Allena Buchanana a Anthonyho Birche je jasné patrné, že oba teoretici kladou důraz na rozdílné podmínky.

2.3.2 Plebiscitní teorie secese

Harryho Berana považujeme za hlavního teoretika, který se zabývá plebiscitní teorií secese. V díle *A Liberal Theory of Secession* říká, že „separatismus je současný významný společensko-politický problém, [...] který je třeba řešit“ (Beran 1984: 22). Podstatou plebiscitní teorie je soudržná teritoriální skupina, která se nachází ve státě, ale necítí s tímto mateřským státem jakoukoli soudržnost (Beran 1984: 23), nebo skupina s odlišnými politickými charakteristikami (Rosůlek 2014: 90). Proto je důležité, aby mateřský stát ctil

zásadu liberální demokracie a secesní skupině umožnil se odtrhnout na základě plebiscitu (Rosůlek 2014: 113), tedy konání referenda.

Harry Beran (1988: 318–319) konstatuje, že „secese je jako rozvod a nedávný posun v liberálních demokraciích z příčin, které ospravedlňují důvody k povolení rozvodu od příčin, jakými jsou cizoložství, surové zacházení [...] k povolení rozvodu jen proto, že se vztah rozpadl, což se stane tehdy, když partneri žijí nějaký čas v odloučení, je posunem k liberálnějšímu pohledu na manželství. Ukončení vztahu nezávisí na tom, že k tomu má jeden z partnerů dobré důvody, ale souvisí s tím, že se vztah již rozpadl“. Proto Harry Beran dále pokračuje tím, že by secese měla být povolena, a to v případě, že bude zcela jasné, že skupina už není nadále ochotná setrvávat v jednotném stavu s mateřským státem (Beran 1988: 319). Právo na secesi je ospravedlnitelné třemi základními hodnotami liberální demokracie: *svobodou, svrchovaností a většinovým vládnutím* (Rosůlek 2014: 91). (1) *Svoboda* je základním stavebním kamenem liberálně demokratické společnosti, která dává jedinci práva na rozhodování. Tito dospělí jedinci jsou racionální, a z toho důvodu jsou schopni přehodnotit své rozhodování na základě dostupných argumentů. Proto takový jedinec je schopný kalkulovat o otázkách secese. Zároveň stát nemůže vyžadovat po jedinci plnou poslušnost, protože vztah mezi jedincem a mateřským státem je dobrovolný. Jedinec kdykoli může změnit občanství nebo emigrovat. Avšak je zde otázka, zda dnešní jedinci mohou rozhodovat o směřování území bez toho, aniž by znali stanovisko budoucí generace (Beran 1984: 24–25). (2) *Svrchovanost*. Liberalismus chápe osobu jako samosprávnou jednotku. Z toho důvodu nemůže být svrchovanost kolektivní vlastností, která by byla vykonávána pouze všemi občany mateřského státu. Namísto toho se musí svrchovanost skládat z jednotlivých morálních práv jedinců, kteří rozhodují o svém politickém vztahu vůči mateřskému státu. Tento stát musí lidu zajistit svrchovanost nad jejich územím, stejně jako jim garantuje svrchovanost ohledně morálních práv. Zároveň musí být zajištěna možnost vyjádřit svrchovanost kompaktních skupin secesí (Beran 1984: 26). (3) *Většinové vládnutí*. Harry Beran

v této části polemizuje s Abrahamem Lincolnem o podstatě většinového vládnutí. Lincoln tvrdí, že secesní skupina odmítá princip většinového vládnutí, což vyústí v anarchii. Harry Beran s tímto tvrzením nesouhlasí a říká, že „teritoriálně kompaktní skupina má legitimní nárok na secesi, když vyžaduje explicitní souhlas vlády“ (Beran 1984: 27). Odmítnutí souhlasu vede skupinu k secesi. Dále Harry Beran tvrdí, že „pokud má jedinec právo na individuální politické sebeurčení, tzn. možnost vybrat si svého politického zástupce v parlamentu, pak je žádoucí, aby byla secese povolena“ (Beran 1984: 26–27). Harry Beran (1984: 30–31) dále doplnil několik podmínek ospravedlňující secesi na základě liberálních požadavků. (1) Skupina, která se chce odtrhnout, musí mít dostatečnou velikost, aby mohla převzít zodpovědnost za nezávislý stát. (2) Secesionisté musí umožnit secesi skupinám, které budou chtít z nově vzniklé entity vystoupit. (3) Secesionistická skupina nesmí vykořisťovat anebo utlačovat menší skupiny, které se od ní z nejrůznějších důvodů nemohou odtrhnout. (4) Skupina nesmí tvořit enklávu. (5) Skupina nemůže nárokovat oblast, která je po vojenské, kulturní či ekonomické stránce významná pro mateřský stát. (6) Skupina obývá území, které má disproporčně velký podíl na ekonomických zdrojích existujícího státu. (7) Právo na sebeurčení zahrnuje právo na secesi bez předchozího zavinění, ale jen za předpokladu spravedlivého rozdělení majetku a dluhů existujícího státu.

2.3.3 Souhrn secesních kritérií

Výše uvedená kritéria ospravedlňující secesi budu využívat při posuzování práv na secesi v praktické části bakalářské práce. Explicitně zopakují kritéria jednotlivých teoretiků, tedy Allena Buchanana, Anthonyho Birche¹⁵ a Harry Berana. Od každého z těchto teoretiků použiji pouze čtyři kritéria, a to z toho důvodu, že v této práci není dostatek prostoru pro analýzu všech kritérií, která tyto teoretici stanovují. Současně budu pracovat s pravděpodobností, že Baskicko a Katalánsko se po uskutečnění secese stanou nezávislými státy postavenými

¹⁵ Anthonyho Birche zmiňuji pro porovnání kritérií ospravedlňujících secesi na základě remediální teorie vůči Allenu Buchanani.

na liberálních principech demokracie. Primárním úkolem je zhodnocení vybraných kritérií a posouzení, zda došlo k jejich naplnění.

Zvolená kritéria remediální teorie dle Allena Buchanana:

- (1) Baskicko a Katalánsko jsou dlouhodobě vystaveny hrubému a systematickému porušování lidských práv.
- (2) Ochrana baskické a katalánské kultury.
- (3) Došlo k svévolné anexi suverénního státu.
- (4) Dochází k diskriminační redistribuci.

Zvolená kritéria remediální teorie dle Anthonyho Birche:

- (1) Baskicko a Katalánsko jsou kompaktní regionální skupiny.
- (2) Mateřský stát nedodrží základní lidská práva.
- (3) Selhání demokratického systému mateřského státu.
- (4) Centrální vláda odmítá zahájení dialogu nad danou problematikou.

Zvolená kritéria plebiscitní teorie dle Harryho Berana:

- (1) Baskicko a Katalánsko jsou dostatečně velké oblasti, aby byly schopny zajistit právní zodpovědnost za nezávislý stát.
- (2) Baskicko a Katalánsko budou uznávat práva menšin, které se z nějakých důvodů nemohou odtrhnout.
- (3) Baskicko a Katalánsko nebudou nárokovat vojenské a kulturní oblasti významné pro mateřský stát.
- (4) Baskicko a Katalánsko nevytvoří enklávu.

3 PŘÍPAD BASKICKA

Fenomén baskického nacionalismu a secesionismu je předmětem neustálých změn souvisejících s transformací baskické (španělské a v menší míře i francouzské) společnosti. Ozbrojený boj za nacionalistické cíle v Baskicku

vykrystalizoval za určitých podmínek, které byly produktem specifického politického, ekonomického a kulturního vývoje regionu (Andršová 2016: 13). Autonomní společenství Baskicka se skládá ze tří provincií, provincie Biskajsko (baskicky: *Bizkaia*), provincie Álava (baskicky: *Araba*) a provincie Gipuzkoa (baskicky: *Gipuzkoa*). Separatistická organizace ETA kladla o poznání větší důraz, oproti PNV¹⁶, na to, že do Baskicka řadila ještě jednu španělskou provincii¹⁷ a tři francouzské provincie¹⁸ (viz příloha č. 2). Francouzské Baskicko v dnešní době podléhá jinému vývoji. Rozdílný vývoj těchto regionů napomáhá tomu, že by bylo obtížné vytvořit velké Baskicko, které by se skládalo jak ze španělských, tak francouzských provincií. Francouzské Baskicko se vzdaluje tradičním hodnotám¹⁹, které jsou pro Basky podstatné (Andršová 2016: 13).

3.1 Historie vzniku a vývoje nacionalismu v Baskicku

Vznik nacionalismu v Baskicku můžeme pozorovat v průběhu 19. století jako reakci na tehdejší politický a společenský vývoj Španělska²⁰ (Andršová 2016: 14). Nejdůležitějším rokem pro formování baskického nacionalismu je rok 1895, kdy dochází k zastřešení již existujících nacionalistických myšlenek pod strukturu nově vytvořené politické strany EAJ-PNV²¹. Za duchovního otce baskického nacionalismu a první politické strany považujeme Sabino Arana

¹⁶ Baskická nacionalistická strana

¹⁷ Provincie Navarra

¹⁸ Provincie Labourd, provincie Basse-Navarre a provincie Soule.

¹⁹ Tradiční hodnoty pro Basky jsou úzký vztah mezi obyvateli, katolicismus, a v prvé řadě baskičtina, jako hlavní jednotící prvek. V dnešní době je katolicismus na ústupu, ale naopak baskičtina je na vzestupu. V období hispanizace Baskicka docházelo k ústupu baskičtiny, která byla nahrazována španělštinou, hlavním jazykem velkých měst. V druhé polovině 20. století jsme mohli slyšet baskičtinu pouze u starších obyvatel. V dnešní době baskičtinu naopak spatřujeme u mladé populace, pro kterou je baskičtina prvkem, kterým se mohou odlišovat od Španělů. Zároveň můžeme spatřovat velký boom v oblasti vzdělávání baskičtiny (Andršová 2016: 14–17).

²⁰ V 19. století se ve Španělsku rozvíjí konzervativní myšlenkové hnutí označované jako „*karlismus*“, který se stavil proti liberálním hodnotám a obhajoval španělský starý režim postavený na katolických hodnotách. V letech 1833 až 1876 došlo ke Karlistickým válkám, které přinesly střety mezi liberálními proudy a karlisty (Zákravský 2017: 232).

²¹ *Euzko Alderdi Jeltzalea – Partido Nacionalista Vasco* je Baskická nacionalistická strana, která vznikla v roce 1895. Tato politická strana navazuje na uskupení *Euskaldun Batzokija* neboli Baskická společnost založená Sabino Policarpo Arana Goiri, hlavním představitelem baskického nacionalismu v 19. století. Tato politická strana se vyznačovala zapovězením všeho španělského. Zároveň členy se mohli stát pouze Baskové, kteří doloží svůj čistý baskický původ (Andršová 2016: 16).

Goiri²². Projekt nacionalistické strany EAJ-PNV měl sloužit jako podnět ke sjednocení všech baskických provincií. V době vzniku můžeme hovořit o přijetí nacionálního myšlení. Avšak podíváme-li se na to, jak probíhala, zjistíme, že baskický nacionalismus pracuje s premisami, které jsou s rasou spojeny. (Andršová 2016: 15). Jevil se tedy nadřazeně oproti ostatním, vyzdvihoval svoji budoucnost a minulost. Tuto myšlenku můžeme nalézt u Basků, kteří tímto odkazují na původní slova Arany. Arana pracoval s myšlenkami, které bychom dnes mohli označit za primordiální. (Delgado 2014). Jak už jsem výše zmínil, baskický nacionalismus se formuje od 19. století.

Vývoj baskického nacionalismu byl do určité míry ovlivněn doznívající průmyslovou revolucí, která zasáhla přístavní města. Pro baskická města znamenala přísun španělských obyvatel, kteří do Baskicka přicházeli za prací. Arana toto období označuje jako dobu hispanizace Baskicka, která představuje pro Baskicko a jeho kulturní hodnoty nebezpečí (Kurlansky 2000: 169). Tehdejší přistěhovalce Arana označoval jako *maketos*²³. Tito maketos podle Arany ohrožovali rasovou, náboženskou a morální čistotu baskické krve (Aranzadi 2000).

Dalšími symbolickými prvky Baskického nacionalismu jsou Baskická vlajka *ikurriña*, která byla inspirována anglickou vlajkou, tedy Union Jackem (Lecours 2007: 52) a Baskická hymna *Gora Ta Gora* (Zákravský 2016: 9). V současné době můžeme pozorovat proměnu základních hodnot. V minulosti bylo Baskicko založeno na vysoké míře religiozity, tedy na katolicismu. V současnosti Baskové netíhnou takovým způsobem k náboženství, dá se říct, že se od náboženství spíše odklánějí. Hodnotou, kterou vyzdvihují ve větší míře, je

²² Sabino Arana Goiri byl baskický spisovatel, mimo jiné také karlista, lingvista a baskický patriot. Proslul knihou *Bizkaya por su independencia*, ve které pronáší slavné věty. „Dnes. – Biskajsko je jednou z provincií Španělska. Zítřka. – ?“ Kdo ví (Zákravský 2017: 67; Andršová 2016: 15).

²³ *Maketos* v baskičtině znamená, „cizinec, ten, kdo přichází okupovat“. Tento výraz byl používán jako hanlivé označení pro španělské obyvatele, kteří přicházeli za prací do Baskicka z celého Španělska (Aranzadi 2000).

baskičtina. Jedná se o „módní“ značku mladších ročníků, které se chlubí svojí baskičtinou (The Basque Youth Observatory 2011).

3.2 Interpretace kritérií dle Allena Buchanana

3.2.1 Baskicko je dlouhodobě vystaveno hrubému a systematickému porušování lidských práv

Baskické autonomní společenství navzdory započetí mírového procesu, při kterém teroristická organizace ETA (Baskicko a jeho svoboda) rozhodla o odevzdání všech svých zbraní a následném rozpuštění, ke kterému došlo v roce 2018, čelilo procesu porušování lidských práv ze strany mateřského státu (CatalanNews 2018). V roce 2013 Švýcarská organizace CETIM²⁴ shledala španělskou vládu vinnou z porušování lidských práv baskických politických vězňů²⁵. Organizace CETIM v prohlášení konstatuje, že jak španělská vláda, tak francouzská vláda se dopouštějí porušování lidských práv politických vězňů, z toho důvodu, že tyto politické vězně zadržuje ve vězeňských zařízeních, která se nacházejí v příliš velké vzdálenosti od jejich rodin. Tento přístup obou zmíněných vlád zamezuje rodinným příslušníkům navštěvovat svoje blízké. Důsledkem je, že vztahy s jejich příbuznými jsou komplikované a psychicky ničí vězněného, který se nachází v nepřátelském prostředí, což ho činí zvláště zranitelným. „Baskičtí političtí vězni jsou odsouzeni k trestům, které mohou dosáhnout 30 let odnětí svobody, což má závažné důsledky pro jejich fyzickou a psychickou integritu a brání jakémukoli druhu sociální integrace“ (CETIM 2013).

Umístění vězňů ve vzdálených zařízeních znamená také potíže s právem na obhajobu. Právníci obviněných musejí cestovat na dlouhé vzdálenosti, které

²⁴ „CETIM má poradní status pro Hospodářskou a sociální radu OSN, která nám umožňuje zapojit se do několika důležitých činností. Kritiky vznikající z občanské společnosti (lidová hnutí, organizace občanů, odbory a nevládní organizace) jsou po celém světě předávány na mezinárodní úrovni formou návrhů konkrétních opatření a výzev k inovacím. CETIM v současné době klade důraz zejména na respektování, provádění a prosazování hospodářských a kulturních práv, jakož i na otázky související s právem na rozvoj“ (CETIM 2019).

²⁵ Tito političtí vězni jsou atentáčníky teroristické organizace ETA.

vězňům a jejich rodinám způsobují velmi vysoké výdaje. Otázka zdravotního stavu politických vězňů je taktéž znepokojivá. Zdravotní prohlídky ve vězeňských zařízeních jsou prováděny minimálně. Tento nedostatečný interval zdravotních prohlídek je nebezpečný pro vězně, kteří mají zdravotní potíže (CETIM 2013).

Z výše uvedeného vyplývá, že se Španělsko podílí na porušování lidských práv²⁶ baskických občanů, avšak nejedná se o systematické porušování lidských práv. I přes velké množství soudních procesů, prohlášení organizací hájící lidská práva nebo i Evropský soudní dvůr pro lidská práva, Španělsko nemění svůj přístup k politickým vězňům, respektive k atentátníkům teroristické organizace ETA.

3.2.2 Ochrana baskické kultury

Současná baskická společnost je charakteristická mimo jiné svou politickou a občanskou rozrůzněností jednotlivých regionů. Otázka, co je a není baskická kultura, jakými cestami kráčela v dějinách a jakým směrem kráčí nyní, je pro společenský život Baskicka zásadně důležitá (Chochola 2010: 181). Jak jsem výše uvedl, v období industrializace docházelo k enormní hispanizaci Baskicka, což vedlo k etablování španělštiny a vytlačení baskičtiny na venkov. V průběhu Frankova režimu byla baskičtina zakázána, ve městech se jednalo o téměř mrtvý jazyk, alespoň co se týče veřejného užívání. Od roku 1975 je baskičtina povoleným jazykem (Chochola 2010: 186). V současné době je baskičtina využívána jako hlavní jazyk mezi mladší generací, která se jejím používáním odlišuje od ostatních. Zároveň je baskičtina považována za jeden z hlavních kulturních znaků Baskicka. Součástí kulturního dědictví Basků je taktéž býčí

²⁶ Parotova doktrína, schválená v roce 2006, měla zabránit brzkému propuštění vězňů, kteří si odpykávali trest za zločiny související s terorismem a hromadnými vraždami. Založila systém, ve kterém se tresty u nejzávažnějších zločinů nezkracovaly podle celkového počtu let, ale zvlášť podle každého samostatného trestu. Takže odsouzení si pobýli ve vězení déle a nemohlo se stát, že se na svobodu dostali daleko před uplynutím maximálního třicetiletého trestu (Pítrová 2013; Urizar 2014).

festival San Fermín²⁷ (baskicky *Iruñeko Sanferminak*). Každoročně od roku 1591 se festival koná v Pamploně na počest svatého Fermína. Jedná se o populární festival, který láká enormní množství turistů z celého světa (The Guardian 2017).

Z výše uvedených informací můžeme soudit, že nyní nedochází k potlačování žádných záležitostí spojených s baskickou kulturou. Mateřský stát neovlivňuje konání kulturních festivalů významných pro Basky, a z toho důvodu nemůžeme tedy hovořit o ochraně baskické kultury.

3.2.3 Došlo k svévolné anexi suverénního státu a Dochází k diskriminační redistribuci

Tato dvě kritéria Allena Buchanana ospravedlňující secesi na základě toho, zda došlo k svévolné anexi suverénního státu, nebo zda dochází k diskriminační redistribuci, spojím do jednoho společného kritéria. Je to dané tím, že Baskicko nebylo suverénní stát, který by Španělské království anektovalo a začlenilo do království. Baskicko je součástí Španělského království dlouhodobě a nelze předpokládat, že by Baskicko bylo anektováno a mělo nárok na secesi na základě kritéria *svévolné anexe suverénního státu*.

Druhé kritérium pojednávající o diskriminační redistribuci bude na základě dostupných informací taktéž nepravděpodobné. Baskicko je autonomním společenstvím, které získalo autonomní pravomoce neprodleně po pádu Frankova režimu. Součástí autonomie je to, že má Baskicko svůj vlastní parlament, represivní složky, zdravotnictví a školství. Regionální baskická vláda má pravomoc vybírat daně, které ve valné většině přerozděluje zpět do regionu, tzn., že rozhoduje o využití těchto peněz (ČT24 2018b). I přes veškerou problematiku spojenou s teroristickou skupinou ETA nedošlo ke snížení autonomie. Po ohlášeném rozpuštění ETA vzniká prostor pro komunikaci o rozšíření autonomních pravomocí mezi baskickou vládou a španělskou vládou.

²⁷ Býčí festivaly jsou ve Španělsku velmi populární. Mají dlouhou tradici, která sahá až do 16. století (Britannica 2008). I přes enormní oblíbenost nalezneme ve Španělsku oblasti, kde jsou býčí festivaly zakázané. Příkladem je Katalánsko, kde býčí festivaly zakázali kvůli bezpečnosti lidí a humánnímu zacházení se zvířaty (Novinky.cz 2016).

3.2.4 Hodnocení kritérií Allena Buchanana

Na základě výše provedené analýzy jednotlivých kritérií ospravedlňující secesi podle Allena Buchanana docházím k závěru, že secese Baskicka je dle těchto kritérií nelegitimní. I když se Španělsko dopouští porušováním lidských práv na základě Parotovy doktríny u vězněných zločinců teroristické organizace ETA, avšak stále se jedná o teroristy, kteří připravili o život zhruba 800 lidí, nejedná se o systematické porušování lidských práv. Zbylá kritéria nejsou dle mé analýzy naplněna. Španělsko nepotlačuje baskickou kulturu, právě naopak. Tím, že byla baskičtina uznána jako oficiální úřední jazyk, došlo k vyslyšení volání baskických nacionalistů.

Kritérium	Status
Baskicko je dlouhodobě vystaveno hrubému a systematickému porušování lidských práv	×
Ochrana baskické kultury	×
Došlo k svévolné anexi suverénního státu	×
Dochází k diskriminační redistribuci	×

3.3 Interpretace kritérií dle Anthonyho Birche

3.3.1 Baskicko je kompaktní regionální skupinou

„Povědomí a kvantifikace obyvatelstva a rodin žijících v Baskicku vyžaduje různé statistické zdroje. Na jedné straně je obyvatelstvo společně s rodinami sčítáno každých deset let prostřednictvím sčítání lidu, domů a bytů, jakožto i statistiky obyvatelstva a bydlení v období mezi sčítáním lidu. Na druhé straně, prostřednictvím statistik obyvatel města za použití správních rejstříků Městského rejstříku obyvatelstva jako hlavních zdrojů, aby byly demografické informace obce aktuální“ (Eustat 2019). Dle dostupných informací baskického statistického úřadu Eustat (Euskal Estatistika Erakunde Instituto Vasco de Estadística)

získáváme komplexní přehled o veškeré populaci Baskicka jednotlivých provincií či případně jednotlivých obcí. V současné době můžeme pozorovat volání Basků po svobodném referendu, tedy možnosti vyjádřit jejich názor na téma nezávislosti. V roce 2018 Baskové vytvořili lidský řetěz dlouhý 202 kilometrů na podporu konání svobodného referenda o nezávislosti Baskicka. Tuto akci zorganizovala baskická iniciativa *Gure Esku Dago* (V našich vlastních rukách). Dle dostupných informací Baskové netouží po odtržení, ale chtějí mít svobodnou možnost rozhodnout o tak závažné otázce v lidovém hlasování (ČT24 2018b). Avšak dle španělské ústavy je konání referenda o nezávislosti území protiústavní. Hlavní provincie Baskicka Araba, Bizkaia a Gipuzkoa jsou kulturně jednotné. V těchto provinciích je hlavním spojujícím materiálem baskičtina, která se čím dál tím více prosazuje v tamní společnosti. Společenská jednotnost těchto provincií není absolutní, objevují se zde i jiné preference pro politické strany vyznávající nesecesionistickou politiku (Parties and Elections 2016). Provincie Nafarroa (Navara) není tak kompaktně jednotná, jako tři hlavní oblasti dnešního Baskicka. Je to dané tím, že Navara byla větším způsobem hispanizována. V současné době se v Navaře baskičtina prosazuje obtížně. Podle statistických průzkumů je Navara politicky i občansky méně nacionalistická než Baskická autonomní oblast (Zavadil 2010: 21–22).

3.3.2 Mateřský stát nedodrží základní lidská práva

Kritérium pojednávající o nedodržení základních lidských práv se shoduje se stejným kritériem u Allena Buchanana (v případě Baskicka). Musím konstatovat, že na základě dostupných informací se Španělsko dopouští porušování lidských práv. Podrobněji se problematice nedodržení lidských práv věnuji v kapitole *3.2.1 Baskicko je dlouhodobě vystaveno hrubému a systematickému porušování lidských práv*.

3.3.3 Selhání demokratického systému mateřského státu

Tím, že Španělsko porušuje lidská práva politických vězňů, můžeme hovořit o otázce selhání demokratického systému mateřského státu vůči Baskicku. I přes

to, že po letech strachu způsobeném teroristickou organizací ETA nastává doba umírnění a klidu, což znamená obnovení vyjednávání mezi baskickou vládou a Madridem, porušování lidských práv je selháním systému. Baskicko jako autonomní společenství má jednu z největších fiskálních autonomií, která dává baskické vládě řadu privilegií (iDNES 2017). Ať už se jedná o pravomoc vybírat daně nebo mít vlastní represivní složky či školství a zdravotnictví, pravomoc vypsat lidového hlasování o otázkách spojených s nezávislostí Baskicka neexistuje. Centrální vláda na základě článku č. 155 ústavy zakazuje konání referend týkajících se nezávislosti samosprávných území. I přes to, že má Baskicko výrazné autonomní pravomoce, otázka porušování základních lidských práv a nemožnost vypsat referendum ohledně nezávislosti Baskicka je zásadním problémem. Z těchto důvodů se jedná o selhání demokratického systému mateřského státu.

3.3.4 Centrální vláda odmítá zahájení dialogu nad danou problematikou

Ústava Španělského království neumožňuje vypsání lidového hlasování o nezávislosti Baskicka. Otázky a možnosti vypsání referenda se řeší již desítky let. Nezávislost byla hlavním cílem teroristické organizace ETA. Desítky let ETA usilovala o nezávislost Španělska tím, že páchala teroristické útoky na osoby spojené s centrální vládou²⁸(ČT24 2018a). Nemožnost vypsání lidového hlasování o nezávislosti spočívá v ústavě Španělského království, která výslovně zakazuje konání referend v otázce nezávislosti. Jedná se o španělskou pojistku, která brání štěpení a rozpadu státu. Z výše uvedených důvodů Madrid nezahájí dialog o možnosti konání lidového hlasování o nezávislosti Baskicka. V současné době se podpora nezávislosti mezi Basky pohybuje okolo 17 % pro nezávislost (iDNES 2017).

²⁸ Později se útokům nevyhnuli ani civilní občané či děti.

Kritérium	Status
Baskicko je kompaktní regionální skupinou	✓
Mateřský stát nedodrží základní lidská práva	✓
Selhání demokratického systému mateřského státu	✓
Centrální vláda odmítá zahájení dialogu nad danou problematikou	✓

3.4 Interpretace kritérií dle Harryho Berana

3.4.1 Baskicko je dostatečně velká oblast, aby byla schopna zajistit právní zodpovědnost za nezávislý stát.

Počet obyvatel v Baskicku se pohybuje kolem 2,167 milionů obyvatel na rozloze 7 234 km². Celkový počet obyvatel Španělska se pohybuje kolem 46,53 milionů obyvatel na rozloze 505 990 km² (Eurostat 2019). V porovnání těchto údajů se jedná o jedno z menších autonomních společenství ve Španělsku. V mezinárodním kontextu nalezneme podstatně menší území, která jsou státem. Příkladem může být Lucembursko s 590 tisíci obyvateli nebo Lichtenštejnsko s 37 tisíci obyvateli. Baskicko je autonomní oblast, která má mnoho pravomocí. Tyto pravomoci jsem zmínil v předchozích kapitolách. Na základě dostupných informací dojdeme k závěru, že Baskicko by bylo schopno vytvořit nezávislý stát, který by byl právně zodpovědný.

3.4.2 Baskicko bude uznávat práva menšin, které se z nějakých důvodů nemohou odtrhnout

V této otázce můžeme pouze předpokládat, že pokud by Baskicko vytvořilo nezávislý demokratický stát, cílilo by na dodržování základních lidských práv. Základem řešení konfliktů je dialog. Tím, že budou mezi sebou jednotlivé skupiny komunikovat, předejde se jakýmkoli nedorozuměním či útlaku jedné nebo druhé skupiny. Zároveň by se Baskicko mohlo poučit z chyb mateřského

státu, který se dopustil závažných pochybení, jenom kvůli neochotě komunikovat a rozdílným politickým názorům.

3.4.3 Baskicko si nebude nárokovat vojenské a kulturní oblasti významné pro mateřský stát

Baskicko si nebude nárokovat žádné vojenské území. Je to dané tím, že v Baskicku se nenachází žádné vojenské základny, ať už se jedná o letecké základny nebo námořní základny²⁹ (viz příloha č. 3). V rámci kulturních oblastí je Baskicko natolik specifické, že veškeré kulturně významné oblasti se vztahují k baskické kultuře. Pokud bychom zahrnuli provincii Navaru do baskického nezávislého státu, tak jak praví heslo *Zazpiak bat*³⁰, tak ani v tomto případě by nevznikl problém ohledně nárokování si významné kulturní oblasti důležité pro mateřský stát.

3.4.4 Baskicko nevytvoří enklávu

Na základě přílohy 2 můžeme vidět, že vytvořením nezávislého Baskicka by nedošlo k vytvoření enklávy³¹. Baskicko by mělo hranice se Španělskem a Francií. To znamená, že by nedošlo k vytvoření státu, který by se plně nacházel uvnitř jiného státu.

Kritérium	Status
Baskicko je dostatečně velká oblast, aby byla schopna zajistit právní zodpovědnost za nezávislý stát	✓
Baskicko bude uznávat práva menšin, které se z nějakých důvodů nemohou odtrhnout	✓
Baskicko nebude nárokovat vojenské a kulturní oblasti významné pro	✓

²⁹ Námořní základny se nacházejí na pobřeží Středozemní moře (Cartagena), u Gibraltaru (Rota) a na pobřeží Atlantického oceánu (Ferrol), jedná se o strategicky významná místa pro Španělsko (GlobalSecurity 2019).

³⁰ Jedná se o slogan, kterým Baskové odkazují na jednotu všech sedmi baskických regionů v rámci jedné země.

³¹ Enkláva je území, které je zcela obklopené prostorem jiného státu a mořskou plochou.

mateřský stát	
Baskicko nevytvoří enklávu	✓

3.5 Zhodnocení výsledků interpretací kritérií ospravedlňující secesi Baskicka

Z výše uvedených závěrů musím konstatovat, že Baskicko má nárok na secesi na základě kritérií Harryho Berana a Anthonyho Birche. V těchto bodech došlo k splnění všech uvedených kritérií. Kritéria Allena Buchanana nebyla splněna v žádném případě. I přes to, že se Španělsko dopouští porušování lidských práv, nejedná se o systematické a hrubé porušování lidských práv, z toho důvodu bude toto kritérium negativní.

Z uvedené argumentace lze tedy usoudit, že Baskicko má oprávněný nárok na nezávislost pouze na základě kritérií Harryho Berana a Anthonyho Birche, tedy vypsání lidového hlasování o nezávislosti. Podporující argumentace pro ospravedlnění secese je: Baskicko je dostatečně velká oblast, aby byla schopna zajistit právní zodpovědnost za nezávislý stát, centrální vláda nejeví zájem o zahájení dialogu nad danou problematikou nebo že mateřský stát nedodrží základní lidská práva.

4 PŘÍPAD KATALÁNSKA

Katalánsko se skládá ze čtyř provincií, Barcelony (katalánsky *Barcelona*), Tarragony (katalánsky *Tarragona*), Lleidou (katalánsky *Lleida*) a Gironou (katalánsky: *Girona*). Autonomní společenství Katalánska má oficiálně tři úřední jazyky, katalánštinu, okcitanštinu a španělštinu. Katalánsko získalo autonomní status v roce 1979, tedy po pádu Frankova režimu. Tato autonomie byla reformována v roce 2006, což změnilo postavení Katalánska v rámci Španělského království. Katalánsko se stalo jedním z regionů, který má větší pravomoce než ostatní regiony. Katalánskou reformou získalo uznání

katalánského národa a taktéž získala fiskální autonomii. Rozhodnutí ústavního soudu v roce 2010 znamenalo pro Katalánsko konstatování, že katalánština nemá právo být nadřazována před španělštinou a to, že neexistuje právní základ pro uznání Katalánska jako národa ve Španělsku (BBC 2018). Katalánsko požadovalo větší samosprávné pravomoce, které zdůvodňovalo nerovnoměrným přispíváním zaostalejším regionům ve Španělsku. (ČT24 2017a). Diskuze o změně autonomního statutu a samotná reakce Madridu znamenala nárůst podpory pro konání lidového hlasování o nezávislosti.

Důkazy ze Skotska, Baskicka, ale hlavně z Katalánska nám ukazují, že jedinci, kteří se silně identifikují se substátní jednotkou, tíhnou daleko více k nezávislosti (Liñeira – Cetrà 2015). Právě Katalánko je nejvhodnějším příkladem. Jedná se o zemi, která od roku 2010 systematicky usiluje o nezávislost prostřednictvím vypsání lidového hlasování o nezávislosti. Téměř za deset let se katalánské vládě podařilo konat celkem dvě lidová hlasování o nezávislosti. První hlasování se uskutečnilo 9. listopadu 2014³². Toto referendum sloužilo jako velmi drahý průzkum veřejného mínění. Centrální vláda v Madridu označila referendum o nezávislosti jako protiústavní a zakázala jeho konání. I přes tento zákaz katalánská vláda uskutečnila „hlasování“ o nezávislosti v pozměněné formě. V roce 2015 se v Katalánsku konaly regionální volby do tamního parlamentu. Vítězem voleb se stala koalice separatistických stran usilující o nezávislost, která získala ve volbách 62 křesel z celkového počtu 135 křesel (Radačičová 2015; Parties and Elections 2017).

Druhé referendum se konalo 1. října 2017³³. Konání druhého referenda bylo poznamenáno zásahem represivních složek španělské vlády, která tímto

³² Nezávazného referenda se podle vládních představitelů Katalánska zúčastnila 1/3 oprávněných voličů, kteří se vyslovili v 80,76 % pro nezávislost v obou otázkách (Pérez – Ríos 2014). Hlasovací lístek se skládal ze dvou otázek. První otázka se ptala na odpověď: *Vol que Catalunya esdevingui un Estat?* (Chcete, aby se Katalánsko stalo státem?) *En cas Afirmatiu* (Pokud člověk odpověděl kladně na první otázku, směl odpovídat i na druhou otázku.) Druhá otázka se ptala na odpověď: *Vol que aquest Estat sigui independent?* (Chcete, aby tento stát byl nezávislý?) (Viz příloha č. 4).

³³ Druhé katalánského referenda o nezávislost se účastnilo podle vládních představitelů cca 40 % oprávněných voličů, kteří se vyslovilo v 90 % pro nezávislost Katalánska. Statistika ohledně konečných výsledků není směrodatná z důvodu zabavení hlasovacích urn španělskými represivními složkami (Stone 2017). Hlasovací lístek referenda se tentokrát skládal pouze z jedné otázky, které byla napsána všemi

krokem chtěla zabránit konání referenda, avšak nepočítala s tím, že Katalánci budou odhodláni zúčastnit se voleb za každých okolností. V průběhu hlasování docházelo k zabavování hlasovacích urn speciálními policejními jednotkami, které se nebály použít násilí proti neozbrojeným civilistům (DW 2017). Útok na katalánské civilisty vyvolal vlnu nevole v mezinárodním prostředí. Valná většina evropských představitelů odsoudila postup represivních složek a madridské vlády proti civilistům (Dearden 2017). I přes všechny tyto události došlo k referendu, jehož výsledek vyzněl jasně pro podporovatele nezávislosti.

Nepokoje, které se udály během konání referenda o nezávislost a po něm, mají pro Katalánsko důsledek v podobě aktivace článku 155 španělské ústavy. Tento článek umožňuje španělské vládě převzít správu nad autonomním společenství na základě neplnění ústavních povinností anebo z ohrožování zájmu Španělského království (ČT24 2017b). Článek 155 nebyl v historii Španělského království ještě nikdy aktivován až do této doby. Dalším důsledkem pro Katalánsko bylo rozpuštění katalánského parlamentu a vypsání předčasných voleb³⁴, které měly uklidnit situaci v Katalánsku (Burgen – Jones 2017).

V době psaní této bakalářské práce započal v Madridu soudní proces s takzvanými katalánskými pučisty za pokus o státní převrat. Vládní prokuratura požaduje pro „vlastizrádce“ trest odnětí svobody v rozsahu od 15 let do 26 let (ČT24 2019a). Současně s konáním tohoto procesu probíhá vládní krize³⁵, která během jednoho týdne přerostla do celostátní politické krize a došlo na vyhlášení předčasných parlamentních voleb³⁶(ČT24 2019b).

úředními jazyky, tedy katalánštinou okcitánštinou a španělštinou. *Voleu que Catalunya sigui un estat independent en forma de república?* (Chcete, aby Katalánsko bylo nezávislým státem v podobě republiky?) (Viz příloha č. 5).

³⁴ Výsledek předčasných voleb pro Madrid znamenal porážku. Převahu v těchto volbách získali separatistické strany, které obdržely 70 křesel ve 135členném katalánském parlamentu. Carles Puigdemont prohlásil, že „výsledek hlasování znamená porážku Španělska a vítězství Katalánské republiky“ (iDNES 2017b).

³⁵ Španělská menšinová vláda předkládala parlamentu návrh státního rozpočtu pro letošní rok. Avšak nepodařilo se jí získat potřebnou podporu pro jeho schválení. Opoziční poslanci vyčítají menšinové vládě kladný postoj vůči separatistům, a z toho důvodu nemohou podpořit návrh státního rozpočtu (ČT24 2019a).

³⁶ Za poslední čtyři roky se jedná o již třetí předčasné volby ve Španělsku (ČT24 2019b).

4.1 Interpretace kritérií dle Allena Buchanana

4.1.1 Katalánsko je dlouhodobě vystaveno hrubému a systematickému porušování lidských práv

Katalánští obyvatelé byli v obou případech konání referenda o nezávislosti vystaveni porušení práva svobodně volit. V prvním případě se jednalo o zrušení uznání Katalánců národem. Jednalo se o utlačování menšiny. Požadavky Katalánců na zvýšení autonomních pravomocí vedly k omezení jejich autonomních pravomocí (BBC 2018). V druhém případě se jednalo i o porušení práva na shromáždění spojené s neúměrným použitím síly ze strany policejních složek. Amnesty International vyslala pozorovatele do Katalánska na období konání druhého referenda. Pozorovatelé se shodují na závěru, že policejní složky se dopustily porušení základních lidských práv, když proti civilistům, kteří nekladli odpor, nebo se nechovali agresivně, použily nepřiměřenou sílu. Násilné vniknutí do volebních místností a zabavení hlasovacích lístků s urnou považují za porušení volebního práva občanů Katalánska. Zároveň konstatují, že síla, která byla použita proti civilistům, a která způsobila okolo devíti stovek zranění, je natolik závažná, že je třeba soudně stíhat viníky zasahující proti neozbrojeným civilistům. Dále je obviňována centrální vláda Madridu z dopuštění se zločinů proti lidskosti (Amnesty International 2017). Týdny po konání referenda došlo k odebrání autonomních pravomocí a rozpuštění katalánského parlamentu, tzn., že Katalánsko přišlo o vlastní volenou vládu, která bude nahrazena zástupci z Madridu. Bez ohledu na to, zda jsou referenda zákonná či nezákonná, jsou španělské orgány zodpovědné za dodržování lidských práv, která jsou nezbytná pro demokratickou společnost. Jednotliví političtí lídři a organizátoři masových protestů byli obviněni z podněcování vzpoury, za což jim hrozí trest odnětí svobody až na patnáct let (OSN 2017).

V současné době pozorujeme proces s bývalými katalánskými vládními představiteli, politickými vězni. Španělská prokuratura obviňuje pučisty ze vzpoury a rozvracení Španělského království, za což jim hrozí odnětí svobody

v rozmezí patnácti až pětadvaceti lety (ČT24 2018c). Proces se týká pouze některých katalánských představitelů. Carles Puigdemont uprchl před soudním stíháním do zahraničí, kde byl sice zadržen, avšak podle tamního práva není čin, který spáchal, trestným činem v dané zemi. Pokud by měl být vydán do vlasti, nesměl by být souzen za výše zmíněný trestný čin (Oltermann – Burgen 2018). Většina obžalovaných pučistů se nachází ve vazbě, kde čekají na rozsudek, z toho důvodu je můžeme považovat za politické vězně (Kolomazníková 2019). Současný katalánský premiér Quim Torra je přesvědčen, že španělský soudní systém nakládá s katalánskými vězni nehorázně. Soudní opatření jsou podle Torra dramatická, drastická a představují hrubé porušení občanských a politických práv, dále také popírají respekt k zákonosti ve Španělsku (Machonin 2018a).

Z výše uvedeného musím konstatovat, že se španělská vláda dopouští porušování základních lidských práv, práva shromažďovacího, volebního práva, svobody projevu a dalších. I přes upozorňování mezinárodních organizací se španělská vláda dále dopouští porušování lidských práv.

4.1.2 Ochrana katalánské kultury

Hlavním znakem katalánské kultury je katalánština. Katalánci vnímají svůj vlastní jazyk jako výsadní právo, hrdost a tradici. V roce 2010 španělský ústavní soud konstatoval, že katalánština nemá právo být nadřazována španělštině ve smyslu užívání oficiálního jazyka. Tento akt vyvolal vlnu nevole, která se přenesla do referenda o nezávislosti v roce 2014. Dalším velmi podstatným znakem katalánské kultury je katalánská vlajka. Po událostech, které se udály, jsou katalánské vlajky vyvěšeny v každém balkóně, okně, zkrátka všude, kde je to možné³⁷ (Paloncyová 2018). Dále můžeme spatřovat žluté stuhy³⁸ připnuté na oblečení, ale i na významných turistických místech (viz příloha č.7). Stejně

³⁷ Vyvěšování vlajek se týká podporovatelů nezávislosti. Ti, kteří svoje sympatie vyjadřují Španělsku, katalánskou vlajku nevyvěsí. V případě, že by vyvěsili vlajku, jednalo by se o španělskou.

³⁸ Žlutá stuha představuje vyjádření solidarity s katalánskými politickými vězni souzenými za konání referenda a vyhlášení nezávislosti na Španělsku (Paloncyová 2018).

jako u Baskicka je Katalánsko specifickým regionem s významnou kulturou, kde se konají býčí festivaly³⁹. Na základě výše popsaných událostí se dle této analýzy nejedná o ochranu katalánské kultury. Mateřský stát nepotlačuje katalánskou kulturu.

4.1.3 Došlo k svévolné anexi suverénního státu a Dochází k diskriminační redistribuci

Kritéria pojednávající o anexi suverénního státu a diskriminační redistribuci zahrnu do jednoho bodu stejně jako v případě Baskicka. Katalánsko nebylo a není suverénním státem, jedná se pouze o autonomní společenství v rámci Španělského království. Nedošlo k připojení cizího území do již existujícího státu. Proto není možné hovořit o anexi území suverénního státu.

Jedním z hlavních důvodů volání po rozšíření autonomních pravomocí Katalánska je pocit diskriminační redistribuce. V roce 2010 Katalánsko požadovalo rozšíření autonomních pravomocí, respektive získání fiskální autonomie (stejně jako má Baskicko) za účelem výběru daní a vlastního přerozdělování. V té době se svět nacházel v ekonomické krizi a Katalánsko jako jeden z nejbohatších regionů Španělska muselo posílat peníze ekonomicky zaostalejším regionům Španělska v rámci jednotné daňové unie (ČT24 2017a). Ekonomická nerovnováha mezi odváděnými daněmi a investicemi do regionu je jedním z hlavních podmětů konání referenda o nezávislosti.

4.1.4 Hodnocení kritérií Allena Buchanana v případě Katalánska

Na základě výše provedené analýzy jednotlivých kritérií ospravedlňující secesi podle Allena Buchanana docházím k závěru, že secese Katalánska je dle těchto kritérií nelegitimní. Španělsko se sice dopouští porušování lidských práv ve spojitosti s vězněním politických vězňů za konání referenda o nezávislosti, vyhlášení katalánské nezávislosti a potlačování shromažďování lidí, ale nejedná

³⁹ Býčí festivaly byly do roku 2016 zakázány španělským ústavním soudem. Rozhodnutí konstatuje, že býčí zápasy jsou národním kulturním dědictvím (Aktuálně.cz 2016).

se o dlouhodobý a systematický útlak. Dále můžeme jednoznačně konstatovat, že dochází k diskriminační redistribuci. Zbylá kritéria jsou dle analýzy negativní.

Kritérium	Status
Katalánsko je dlouhodobě vystaveno hrubému a systematickému porušování lidských práv	✓
Ochrana baskické kultury	×
Došlo k svévolné anexi suverénního státu	×
Dochází k diskriminační redistribuci	✓

4.2 Interpretace kritérií dle Anthonyho Birche

4.2.1 Katalánsko je kompaktní regionální skupinou

Podle autorů Liñeira a Cetrà (2015) je Katalánská podpora pro nezávislost kolem 46 %. Dle jejich grafu (viz příloha č. 7) pouze 26 % dotázaných odpovědělo, že jejich podpora je pouze pro substátní jednotku, tedy pro samotné Katalánsko. Dalších 20 % se přiklání spíše k podpoře Katalánska, 10 % dotázaných odpovědělo, že jejich podporu vyjadřují pouze Španělsku. Zbylých 44 % názorů je rozšířených mezi oba dva subjekty, Španělsko a Katalánsko. Z výše uvedených informací nám vyplývá, že většina dotázaných vyjadřuje podporu Katalánsku. Po událostech druhého referenda o nezávislost můžeme pozorovat nárůst jednoty mezi Katalánci, ať už se jedná o nošení žlutých stuh, nebo účasti na protestních mítincích,⁴⁰ podpora Katalánců stále roste (ČT24 2018d, Paloncyová 2018). Nynější španělská vláda nabízí Kataláncům větší autonomní pravomoc. Jednou z nabízených možností je získání fiskální autonomie, po které Katalánsko touží od roku 2010, kdy vzneslo oficiální požadavek na rozšíření autonomních pravomocí. I přes tuto nabídku Katalánci setrvávají ve svých postojích a názorech (Machonin 2018b). Katalánsko je kompaktní regionální skupinou.

⁴⁰ Posledních demonstrací se v ulicích Barcelony podle policejních složek účastnil na 1 milion lidí (ČT24 2018d).

Výhradně vyjádřená podpora pouze pro Španělsko se pohybuje pouze kolem 10 %. Naprostá většina vyjadřuje podporu Katalánsku (viz příloha č. 7).

4.2.2 Mateřský stát nedodrží lidská práva

Kritérium pojednávající o nedodržení základních lidských práv se shoduje se stejným kritériem u Allena Buchanana v případě Katalánska. Musím konstatovat, že se na základě dostupných informací Španělsko dopouští porušování lidských práv. Podrobněji se problematice nedodržení lidských práv věnuji v kapitole *4.1.1 Katalánsko je dlouhodobě vystaveno hrubému a systematickému porušování lidských práv.*

4.2.3 Selhání demokratického systému mateřského státu

V případě Katalánska můžeme pozorovat jednoznačné selhání demokratického systému mateřského státu. Dle výše uvedených informací můžeme konstatovat, že zásah proti civilistům, kteří chtěli pouze využít svého práva a hlasovat v referendu, je selháním systému. I přesto, že se jednalo o nelegální referendum, centrální vláda měla pouze argumentovat nezákonností referenda a tím, že takové referendum nebude platné. Potlačování některých práv občanů povede jen ke zhoršení situace v Katalánsku, která je v současnosti značně vyhrocená. Postoj španělské vlády bude přesvědčovat větší množství nerozhodnutých lidí, z toho důvodu vzroste podpora pro národní věc Katalánska.

4.2.4 Centrální vláda odmítá zahájení dialogu nad danou problematikou

Primární problematika v otázce zahájení dialogu ohledně nezávislosti Katalánska spočívá ve španělské ústavě, která neumožňuje získání nezávislosti jakéhokoli španělského regionu. Katalánsko bylo dostatečně seznámeno s postojem jak centrální vlády v Madridu, tak se stanoviskem ústavního soudu, který vypsání referenda o nezávislosti označil za protiústavní (ČT24 2017b). V prvopočátku vzneslo Katalánsko požadavek na možnost rozšíření autonomních pravomocí.

Tento požadavek byl zamítnut ústavním soudem jako neopodstatněný současně s tím, že Katalánsko nemá na fiskální autonomii nárok⁴¹ (iDNES 2017a). V současné době španělská vláda potřebuje získat podporu pro přijetí státního rozpočtu výměnou za zahájení dialogu ohledně katalánských autonomních práv (ČT24 2019a). To znamená, že můžeme pozorovat zahájení dialogu nad danou problematikou.

Kritérium	Status
Katalánsko je kompaktní regionální skupinou	✓
Mateřský stát nedodrží základní lidská práva	✓
Selhání demokratického systému mateřského státu	✓
Centrální vláda odmítá zahájení dialogu nad danou problematikou	×

4.3 Interpretace kritérií dle Harryho Berana

4.3.1 Katalánsko je dostatečně velká oblast, aby bylo schopno zajistit právní zodpovědnost za nezávislý stát

Počet obyvatel Katalánska se pohybuje kolem 7,450 milionů obyvatel na rozloze 32 114 km². Celkový počet obyvatel Španělska se pohybuje kolem 46,53 milionů obyvatel na rozloze 505 990 km² (Eurostat 2019). V porovnání těchto údajů se jedná o jedno z větších autonomních společenství ve Španělsku. V mezinárodním kontextu se Katalánsko pohybuje na úrovni Slovenské republiky nebo Švýcarska. Katalánsko je jednou z hlavních ekonomických oblastí Španělska. Z toho důvodu můžeme usoudit, že by Katalánsko bylo schopno zajistit fungování nového státu.

⁴¹ Španělsko se brání udělit Katalánsku fiskální autonomii z dobrých důvodů. Katalánsko se velkou měrou podílí na celkové podobě španělské ekonomiky. Katalánský podíl HDP vůči Španělsku tvoří 20,1 %, export tvoří 25,6 %, daně tvoří 20,8 % a podíl investic dělá 56,3 %. Z těchto údajů vyplývá, že Španělsko je do určité míry závislé na ekonomice Katalánska. Tím, že neposkytuje Katalánsku fiskální autonomii, získává finance do státního rozpočtu (viz příloha č. 8).

Na základě dostupných informací dojdeme k závěru, že by Katalánsko bylo schopno vytvořit nezávislý stát, který by byl právně zodpovědný.

4.3.2 Katalánsko bude uznávat práva menšin, které se z nějakých důvodů nemohou odtrhnout

V této otázce můžeme pouze předpokládat, že pokud by Katalánsko vytvořilo nezávislý demokratický stát, cílilo by na dodržování základních lidských práv. Základem řešení konfliktů je dialog. Tím, že jednotlivé skupiny budou mezi sebou komunikovat, se předejde jakýmkoli nedorozuměním, útlaku jedné či druhé skupiny. Zároveň by se Katalánsko mohlo poučit z chyb mateřského státu, který se dopustil, tak závažných chyb jenom kvůli neochotě komunikovat a rozdílným politickým názorům. Podrobnější důkazy o dodržení tohoto kritéria nám nejsou dostupná z důvodu setrvání Katalánska v rámci jednotného Španělska.

4.3.3 Katalánsko si nebude nárokovat vojenské a kulturní oblasti významné pro mateřský stát

Katalánsko si nebude nárokovat žádná vojenská území. Je to dané tím, že v Katalánsku se nenachází žádné vojenské základny, ať už se jedná o letecké základny nebo námořní základny (viz příloha č. 3). V Katalánsku převážně nalezneme kulturní a památkové objekty, které jsou spjaty s katalánskou kulturou.

4.3.4 Katalánsko nevytvoří enklávu

V příloze 9 můžeme vidět, že vytvořením nezávislého Katalánska by nedošlo k vytvoření enklávy. Katalánsko by mělo hranice se Španělskem a Francií. To znamená, že by nedošlo k vytvoření státu, který by se plně nacházel uvnitř jiného státu.

Kritérium	Status
Katalánsko je dostatečně velká oblast, aby bylo schopno zajistit právní zodpovědnost za nezávislý stát	✓
Katalánsko bude uznávat práva menšin, které se z nějakých důvodů nemohou odtrhnout	✓
Katalánsko si nebude nárokovat vojenské a kulturní oblasti významné pro mateřský stát	✓
Katalánsko nevytvoří enklávu	✓

4.4 Zhodnocení výsledků interpretací kritérií ospravedlňující secesi Katalánska

Z výše uvedených závěrů musím konstatovat, že Katalánsko má nárok na secesi pouze na základě kritérii Harryho Berana. Kritéria Allena Buchanana byla naplněna pouze ve dvou případech, kritérium o systematickém a hrubém porušování lidských práv a diskriminační redistribuci. Ostatní kritéria nebyla naplněna. Kritéria Anthonyho Birche byla taktéž splněna ve třech případech. Jedná se o kritérium kompaktnosti regionální skupiny, nedodržování lidských práv a kritérium selhání demokratického systému mateřského státu. Poslední kritérium nebylo naplněno.

Z uvedené argumentace lze tedy usoudit, že Katalánsko má oprávněný nárok na nezávislost pouze na základě kritérií Harryho Berana. Podporující argumentace pro ospravedlnění secese je: Katalánsko je dostatečně velká oblast, aby byla schopna zajistit právní zodpovědnost za nezávislý stát, mateřský stát nedodržuje základní lidská práva, nebo to, že si Katalánsko nebude nárokovat vojenské a kulturní oblasti významné pro mateřský stát.

5 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala teoriemi secese a právem národa na nezávislost. První část práce byla věnována teoretickému vymezení secese a mezinárodnímu právu na sebeurčení. Zvolenými teoriemi v tomto textu byly *Remediální teorie* Allena Buchanana a *Plebiscitní teorie* Harryho Berana. Teoretici secesionistických kritérií pracují s několika různými kritérii ospravedlňující secesi národa. Ve svém případě jsem si zvolil po čtyřech kritériích od každého teoretika. Kritéria Allena Buchanana jsem porovnával s podmínkami Anthonyho Birche, která pracují s kritérii; *Secesionistická oblast je kompaktní regionální skupinou*, *Mateřský stát nedodrží základní lidská práva*, *Selhání demokratického systému mateřského státu* a *Centrální vláda odmítá zahájení dialogu nad danou problematikou*. Zvolená kritéria byla následně využita v praktické části této práce. Zároveň byla tato kritéria směrodatná pro zodpovězení základní otázky bakalářské práce; *Mají Baskicko a Katalánsko právo na nezávislost?*

Obě zmíněná území byla podrobena analýze, přičemž jednotlivé závěry podporující nezávislost území se liší v návaznosti na zvolené kritérium. V případě Baskicka se jedná o tři různé možnosti výsledků. První možný výsledek vychází z kritérií Allena Buchanana (*Secesní oblast je dlouhodobě vystavena hrubému a systematickému porušování lidských práv; Ochrana kultury; Došlo k svévolné anexi suverénního státu; Dochází k diskriminační redistribuci*). Na základě dostupných informací bychom mohli konstatovat, že Baskicko má legitimní nárok na nezávislost. Ovšem po provedení analýzy můžeme jednoznačně říct, že Baskicko nesplňuje všechny podmínky ospravedlňující secesi, stanovené v kritériích. Tudiž secese dle kritérií Allena Buchanana je nelegitimní.

V druhém a třetím případě Baskicka mohu na základě provedené analýzy konstatovat, že Baskicko má legitimní nárok na nezávislost. Kritéria Harryho Berana (*Secesní oblast je dostatečně velká oblast, aby byla schopna zajistit*

právní zodpovědnost za nezávislý stát; Secesní oblast bude uznávat práva menšin, které se z nějakých důvodů nemohou odtrhnout; Secesní oblast si nebude nárokovat vojenské a kulturní oblasti významné pro mateřský stát a Secesní území nevytvoří enklávu) a Anthonyho Birche byla ve všech bodech splněna, Kritéria Harryho Berana bylo obtížná zanalyzovat, jelikož k těmto kritériím nejsou dostupné žádné zdroje. Pokud by vzniklo nezávislé Baskicko, stala by se z něj liberální demokracie. V opačném případě by nebylo možné jednoznačně určit nárok na získání nezávislosti.

Katalánská problematika se od baskické liší. Baskické autonomní společenství má fiskální autonomii, na rozdíl od Katalánska. Rozdílnost této jedné pravomoci znamená rozdílné postavení těchto oblastí v rámci Španělského království. I v případě Katalánska jsem mohl dle dostupných informací konstatovat, že Katalánsko má oprávněný nárok na sebeurčení. Po provedení analýzy se mi tato domněnka nepotvrdila. Ze čtyř možných kritérií Allena Buchanana pouze dvě kritéria byla naplněna, *Katalánsko je dlouhodobě vystaveno hrubému a systematickému porušování lidských práv a Dochází k diskriminační redistribuci*. Secese na základě kritérií Allena Buchanana by v tomto případě byla nelegitimní.

Kritéria Anthonyho Birche byla splněna pouze ve dvou případech. Kritérium *Mateřský stát nedodrží základní lidská práva* a kritérium *Selhání demokratického systému mateřského státu* byla v tomto případě splněna. I zde případě by secese na základě kritérií Anthony Birche byla nelegitimní.

Kritéria Harryho Berana byla na základě provedené analýzy potvrzena a jako v jediném případě Katalánska by byla secese legitimní. Stejně jako v případě Baskicka bylo obtížné posoudit kritéria Harryho Berana, z výše uvedených důvodů.

Na základě této práce konstatuji, že autonomní oblasti Baskicko a Katalánsko nemají oprávněný nárok na secesi. Obě oblasti byly posouzeny na základě stejných kritérií, přičemž došlo k rozdílným výsledkům. V případě

Baskicka je secese legitimní na základě kritérií Anthonyho Birche a Harryho Berana. V případě Katalánska je secese legitimní pouze na základě kritérií Harryho Berana. V případě, že by byla naplněna všechna výše zmíněná kritéria, konstatoval bych oprávněný nárok Baskicka a Katalánska na secesi. Vzhledem k tomu, že v této práci pracuji s omezeným počtem kritérií, není možné jednoznačně konstatovat legitimní nárok na secesi.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Aktuálně.cz (2016). Býčí zápasy se mohou vrátit do Barcelony. Proti “kulturnímu dědictví” protestovaly stovky lidí. *Aktuálně.cz*. 22. 10. 2016 (<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/byci-zapasy-se-mohou-vratit-do-barcelony-proti-kulturnimu-de/r~52c79226989811e6bcb60025900fea04/>, 27. 3. 2019).

Aktuálně.cz (2017). Zásah španělské policie v Katalánsku je brutální a nepřijatelný, shodují se čeští politici. *Aktuálně.cz*. 1. 10. 2017 (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zasah-spanelske-policie-v-katalansku-je-brutalni-a-neprijate/r~e2971822a6cf11e78dfa0025900fea04/>, 28. 3. 2019).

Amnesty International (2017). Referendum v Katalánsku: Amnesty International odsuzuje nadměrné použití síly. *Amnesty International*. 4. 10. 2017 (<https://www.amnesty.cz/news/4025/referendum-v-katalansku-amnesty-international-odsuzuje-nadmerne-pouziti-sily>, 27. 3. 2019).

Andršová, Pavla (2016). Transformace baskického nacionalismu v průběhu 20. století. *Antropowebzin* 12 (1–2), s. 13–20.

Aranzadi, Juan (2000). „Maketos“ y Moros. *El País*. 2. 8. 2000 (https://elpais.com/diario/2000/08/02/opinion/965167206_850215.html, 20. 3. 2019).

Balaš, Vladimír (1997). Právo na sebeurčení. *Právník* 136 (2), s. 142–168.

Balaš, Vladimír (1998). Secese. *Právník* 137 (4), s. 249–267.

BBC (2018). Catalonia profile - Timeline. *BBC*. 14. 5. 2018 (<https://www.bbc.com/news/world-europe-20345073>, 26. 3. 2019).

Beran, Harry (1984). A Liberal Theory of Secession. *Political Studies* 32 (1), s. 21–31.

Beran, Harry (1988). More Theory of Secession: A Response to Birch. *Political Studies* 36 (2), s. 316–323.

Birch, Anthony (1984). Another Liberal Theory of Secession. *Political Studies* 32 (4), s. 596–602.

Brilmayer, Lea (1991). Secession and Self-Determination: A Territorial Interpretation. *Faculty Scholarship Series*, s. 177–202.

Britannica (2008). Fiesta de San Fermin. *Encyclopedia Britannica* 14. 7. 2008 (<https://www.britannica.com/topic/Fiesta-de-San-Fermin>, 24. 3. 2019).

Buchanan, Allen (1991). Toward a Theory of Secession. *Ethics* 101 (2), s. 322–342.

Buchanan, Allen (1997). Theories of Secession. *Philosophy and Public Affairs* 26 (1), s. 31–61.

Buchanan, Allen (2010). *Justice, Legitimacy, and Self-Determination: Moral Foundations for International Law*. (Oxford–New York: Oxford University Press).

Buchanan, Allen (2016). Self-Determination, Revolution, and Intervention. *Ethics* 120 (2), s. 447–473.

Burgen, Stephen – Jones, Sam (2017). All you need to know about the Catalonia election. *The Guardian*. 21. 12. 2017 (<https://www.theguardian.com/world/2017/dec/21/catalonia-election-all-you-need-to-know-spain-vote-q-and-a>, 26. 3. 2019).

CatalanNews (2018). European Court of Human Rights rules Spain violated Basque leader's right to fair trial. *CatalanNews*. 6. 11. 2018 (<http://www.catalannews.com/politics/item/european-court-of-human-rights-rules-spain-violated-basque-leader-s-right-to-fair-trial>, 23. 3. 2019).

CETIM (2013). *Violation of Basque Political Prisoners Human Rights*. 11. 11. 2013 (<https://www.cetim.ch/violation-of-basque-political-prisoners-human-rights/>, 23. 3. 2019).

CETIM (2019). *O nás*. (<https://www.cetim.ch/about-cetim/>, 23. 3. 2019).

Charta OSN (2018). *Čl. 1 a čl. 55*. (<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>, 17. 12. 2018).

ČT24 (2017a). Katalánsko. „Stát ve státě“, který se nevzdává myšlenky na samostatnost. *Česká televize*. 11. 9. 2017 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2231155-katalansko-stat-ve-state-ktery-se-nevzdava-myslenky-na-samostatnost>, 26. 3. 2019).

ČT24 (2017b). Madrid rozhodne o odebrání katalánské autonomie. Bude spuštěn Článek 155 ústavy. *Česká televize*. 21. 10. 2017 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2280049-madrid-rozhodne-o-odebrani-katalanske-autonomie-bude-spusten-clanek-155-ustavy>, 26. 3. 2019).

ČT24 (2018a). Teroristická skupina ETA oznámila své definitivní rozpuštění. *Česká televize*. 2. 5. 2018 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2467783-terroristicka-skupina-eta-oznamila-sve-definitivni-rozpusteni>, 31. 12. 2018).

ČT24 (2018b). Desítky tisíc Basků vytvořily 202 kilometrů dlouhý lidský řetěz, chtějí hlasovat o nezávislosti. *Česká televize*. 10. 6. 2018 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2505922-desitky-tisic-basku-vytvorily-202-kilometru-dlouhy-lidsky-retez-chteji-hlasovat-o>, 23. 3. 2019).

ČT24 (2018c). Bývalé katalánské vedení čelí obžalobě ze vzpoury, španělská prokuratura žádá až 25 let vězení. *Česká televize*. 2. 11. 2018 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2640326-byvale-katalanske-vedeni-celi-obzalobe-ze-vzpourey-spanelska-prokuratura-zada-az-25-let>, 27. 3. 2019).

ČT24 (2018d). Den Katalánska ve znamení protestů. Ulice Barcelony zaplnil milion lidí požadujících nezávislost. *Česká televize*. 11. 9. 2018 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2591659-den-katalanska-ve-znameni-protestu-ulice-barcelony-zrejme-zaplni-statisice-lidi>, 28. 3. 2019).

ČT24 (2019a). V Madridu začal „proces století“. Katalánským politikům hrozí za vzpouru až 25 let vězení. *Česká televize*. 12. 2. 2019 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2731883-v-madridu-zacal-proces-stoleti-katalanskym-politikum-hrozi-za-vzpouuru-az-25-let-vezeni>, 15. 2. 2019).

ČT24 (2019b). Španělský parlament odmítl vládní návrh rozpočtu, v zemi hrozí předčasné volby. *Česká televize*. 13. 2. 2019

(<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2733287-spanelsky-parlament-odmitl-vladni-navrh-rozpocet-v-zemi-hrozi-predcasne-volby>, 15. 2. 2019).

Dearden, Lizzie (2017). Catalan referendum: Clashes with police leave nearly 900 injured, says Catalonia government. *Independent*. 2. 10. 2017 (<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/catalan-referendum-police-clashes-violence-900-injured-government-independence-vote-banned-latest-a7978166.html>, 7. 4. 2019).

Delgado, Pedro (2014). El concepto de independencia vasca en Sabino Arana Goiri. *Historia Contemporánea* 50, s. 75–103.

Duchacek. Ivo (1970). *Comparative federalism: the territorial dimension of politics*. (New York: Holt, Rineer, Winston), s. 111.

DW (2017). Catalan Independence: Police told to seize ballot boxes. Deutsche Welle. 12. 9. 2017 (<https://www.dw.com/en/catalan-independence-police-told-to-seize-ballot-boxes/a-40473481>, 7. 4. 2019).

Eurostat (2019). *Populace* (<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/population-demography-migration-projections/statistics-illustrated>, 25. 3. 2019).

Eustat (2019). Population. *Euskal Estatistika Erakundea Instituto Vasco de Estadística* (http://en.eustat.eus/estadisticas/tema_159/opt_0/tipo_1/ti_Population/temas.html, 24. 3. 2019).

GlobalSecurity (2019). *Spanish Navy* (<https://www.globalsecurity.org/military/world/europe/es-navy.htm>, 25. 3. 2019).

Hechter, Michael (1992). The Dynamics of Secession. *Acta Sociologica* 35 (4), s. 267–282.

Hobsbawm, Eric (2000). *Národy a nacionalismus od roku 1780: program, mýtus, realita* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

ICJ (2010). *Accordance with International Law of The Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo* (<https://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>, 26. 2. 2019).

iDNES (2017a). Madrid: Basky zklidnila, Kataláncům ale daňovou autonomii dovolit nemůžeme. *iDNES* 10. 10. 2017 (https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/dane-katalansko-baskicko-fiskalni-dohoda-autonomie.A171010_104400_eko-zahranicni_jn, 25. 3. 2019).

iDNES (2017b). Španělsko prohrálo, ať žije Katalánská republika, raduje se Puigdemont. *iDNES.cz*. 22. 12. 2017 (https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/katalansko-volby-carles-puigdemont-separatiste-spanelsko.A171222_061214_zahranicni_ane, 26.3. 2019).

Klekner, Radim (2017). Otázky a odpovědi: Proč chce Katalánsko samostatnost? Jaký bude další vývoj situace ve Španělsku? *Hospodářské noviny*. 4. 10. 2017 (<https://zahranicni.ihned.cz/c1-65902720-otazky-a-odpovedi-katalanskem-otrasaji-protesty-lide-zadaji-nezavislost-na-madridu>, 31. 12. 2017).

Kolomazníková, Eliška (2019).“Je to politický proces“. Španělsko má za sebou první den ostře sledovaného řízení s bývalými lidry Katalánska. *Seznam zprávy*. 12. 2. 2019 (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/je-to-politicky-proces-spanelsko-ma-za-sebou-prvni-den-ostre-sledovaneho-rizeni-s-byvalymi-lidry-katalanska-66074>, 27. 3. 2019).

Kurlansky, Mark (2000). *The Basque History of the World*. London: Vintage Books.

Lecours, André (2007). *Basque Nationalism and the Spanish State*. Reno: University of Nevada Press.

Liñeira, Robert – Cetrà, Daniel (2015). The Independence Case in Comparative Perspective. *The Political Quarterly* 86 (2), s. 257–264.

Machonin, Jan (2018a). Španělská justice se k našim vězňům chová nehorázně, tvrdí katalánský premiér. *Český rozhlas*. 9. 12. 2018

(<https://plus.rozhlas.cz/spanelska-justice-se-k-nasim-veznum-chova-nehorazne-tvrdi-katalansky-premier-7700304>, 27. 3. 2019).

Machonin, Jan (2018b). Španělská vláda nabízí širší autonomii Kataláncům, ti zůstávají rozpolčení. *Český rozhlas*. 6. 10. 2018 (<https://plus.rozhlas.cz/spanelska-vlada-nabizi-sirsi-autonomii-katalancum-ti-zustavaji-rozpolceni-7634343>, 28. 3. 2019).

Novinky.cz (2016). Tradice býčího festivalu sahá až do středověku, má však mnoho odpůrců. *Novinky.cz* 14. 9. 2016 (<https://www.novinky.cz/cestovani/414642-tradice-byciho-festivalu-saha-az-do-stredoveku-ma-vsak-mnoho-odpurcu.html>, 24. 3. 2019).

Oltermann, Philip – Burgen, Stephen (2018). Carles Puigdemont can be extradited to Spain, German court rules. *The Guardian*. 12. 7. 2018 (<https://www.theguardian.com/world/2018/jul/12/german-court-says-carles-puigdemont-extradition-is-permissable>, 27. 3. 2019).

OSN (2017). Spain must respect fundamental rights in response to Catalan referendum, UN rights experts. *United Nation Human Rights*. 28. 9. 2017 (<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22176>, 27. 3. 2019).

Palonciová, Miroslava (2018). [Ústní sdělení] 26. 12. 2018 (Lektorka anglického jazyka, cestovatelka).

Parties and Elections (2016). *Basque Country* (<http://www.parties-and-elections.eu/basquecountry.html>, 9. 4. 2019).

Pérez, Fernando J. – Ríos, Pere (2014). 1,8 million people vote in favor of Independence for Catalonia. *El País*. 10. 11. 2014 (https://elpais.com/elpais/2014/11/10/inenglish/1415577606_989753.html, 26. 3. 2019).

Pítrová, Mariana (2013). Evropská soud dal za pravdu teroristce z ETA. *Euroskop*. 1. 11. 2013 (<https://www.euroskop.cz/46/23147/clanek/evropsky-soud-dal-za-pravdu-teroristce-z-eta/>, 23. 3. 2019).

Radačičová, Simone (2015). Katalánské volby s přehledem vyhráli separatisté. Nezávislost na Španělsku se přiblížila. *Aktuálně.cz*. 28. 9. 2015 (<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/prvni-odhady-katalanske-volby-vyhraly-separatistickestrany/r~9ec2353e654811e5974b0025900fea04/?redirected=1553605132>, 26. 3. 2019).

Rosůlek, Přemysl (2014). *Politický secesionismus & Etické teorie* (Plzeň: Barrister & Principal).

Sterio, Milena (2015). Self-determination and secession under international law: The new Framework. *ILSA Journal of International & Comparative Law* 21 (2), s. 299–303.

Stone, John (2017). Catalonia Independence referendum? Final results show 90 % backed secession from Spain. *Independent*. 6. 10. 2017 (<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/catalonia-independence-referendum-final-results-90-spain-madrid-barcelona-catalan-latest-a7987026.html>, 26. 3. 2019).

The Basque Youth Observatory (2011). The main mother tongue of most young people in the Basque Autonomous Region is Spanish. *The Basque Youth Observatory*.

(http://www.gazteaukera.euskadi.eus/contenidos/informacion/estadistikak_2011/en_6778/adjuntos/ama_hizkuntza_en.pdf, 9. 4. 2019).

The Guardian (2017). Pamplona bull run at San Fermín festival – in pictures. *The Guardian* 10. 7. 2017 (<https://www.theguardian.com/world/gallery/2017/jul/10/pamplona-bull-run-at-san-fermin-festival-in-pictures>, 24. 3. 2019).

Urizar, Iratxe (2014). Spain guilty of violating Basque human rights. *Socialist Lawyer* 66, s. 36–38.

Ústava Španělského království (1978). *Článek 155* [Samosprávná území].

Wood, John R. (1981). Secession: A Comparative Analytical Framework. *Canadian Journal of Political Science* 14 (1), s. 107–134.

Zákravský, Jiří (2016). Basque National Football Team as a Political Tool. One Hundred Years Old Project and Its Changes. *Sport Science Review* 25 (1–2), s. 5–27.

Zákravský, Jiří (2017). *Baskové v ofsajdu* (Praha: Dokořán).

Zavadil, Bohuslav (2010). *Baskičtina: lingvistická interpretace* (Praha: Karolinum).

7 RESUMÉ

In this bachelor thesis I analyzed two secessionist areas, Basque Country and Catalonia on the basis of the theory of secession chosen by myself, specially analyzed their right to self-determination. The primary objective of this work is to find out whether the Basque Country and Catalonia are entitled to independence according to the chosen theories.

This bachelor thesis consists of theoretical part, where Remedial theory of Allen Buchanan and Plebiscite theory of Harry Beran are solved. The second part of this thesis is a practical part, where I solve the application of the criteria of the secessionist areas. The chosen criteria address the issue of respect for human rights, the size of the territory, the protection of culture or any redistributive disadvantage of these areas.

With this analysis, we will be able to comprehensively determine whether the Basque Country and Catalonia are eligible for independence, specially to self-determination.

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Celkový model secese.

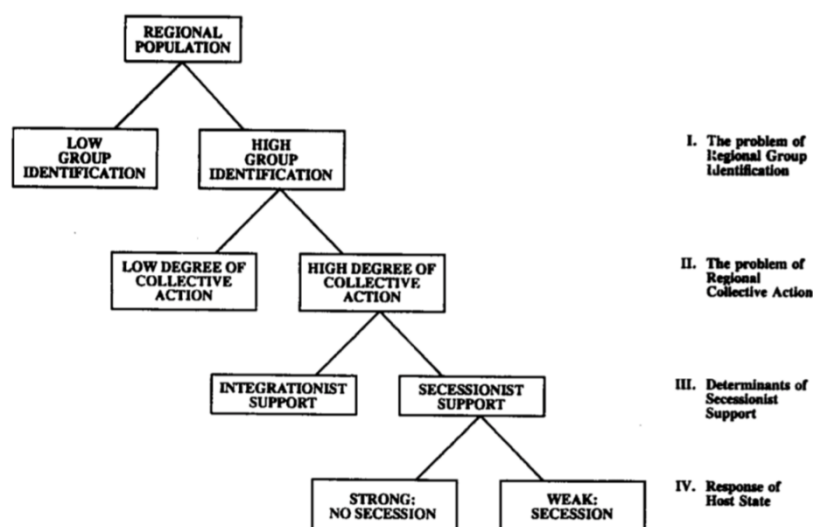

Figure 1. Overall model of secession.

Zdroj: Hechter, Michael (1992). The Dynamics of Secession. *Acta Sociologica* 35 (4), s. 269.

Příloha č. 2: Mapa Baskicka

Zdroj: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/baskicko-chce-obratit-krvavou-stranku-eta_191066.html?showTab=nejnovejsi, 19. 3. 2019.

Příloha č. 3: Mapa leteckých základen

Zdroj:

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0pan%C4%9Blsk%C3%A9_letectvo#/media/File:Bases_A%C3%A9reas_Espa%C3%B1olas.jpg, 25. 3. 2019.

Příloha č. 4: Hlasovací lístek referenda o nezávislost z roku 2014

CONSULTA SOBRE EL FUTUR POLÍTIC DE CATALUNYA 2014
CONSULTA SOBRE EL FUTURO POLÍTICO DE CATALUÑA 2014

Vol que Catalunya esdevingui un Estat?
¿Quiere que Cataluña sea un Estado?

SÍ NO

En cas afirmatiu
En caso afirmativo

Vol que aquest Estat sigui independent?
¿Quiere que este Estado sea independiente?

SÍ NO

Zdroj:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Referendum_o_nez%C3%A1vislosti_Katal%C3%A1nska_2014#/media/File:Papereta_CA_ES-page-001.jpg, 22. 3. 2019.

Příloha č. 5: Hlasovací lístek referenda o nezávislost z roku 2017

REFERÈNDUM D'AUTODETERMINACIÓ DE CATALUNYA 2017
REFERÈNDUM DE AUTODETERMINACIÓ DE CATALUÑA 2017
REFERENDUM D'AUTODETERMINACION DE CATALONHA 2017

Voleu que Catalunya sigui un estat independent en forma de república?
¿Quiere que Cataluña sea un estado independiente en forma de república?
Voletz que Catalonha vengue un estat independent en forma de republica?

SÍ
ÒC

NO
NON

Marqueu l'opció que desitgeu
Marque la opción que desee / Mercatz era opcion que desiretz

Zdroj:

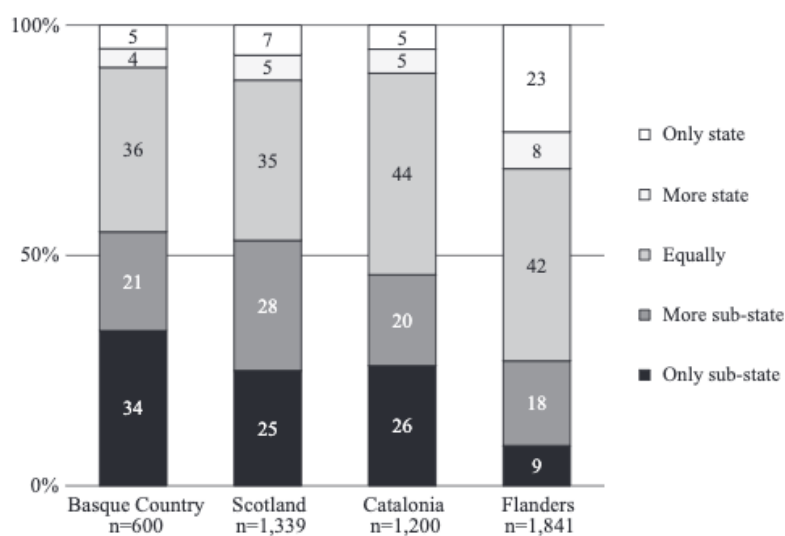
https://cs.wikipedia.org/wiki/Referendum_o_nez%C3%A1vislosti_Katal%C3%A1nska_2017#/media/File:Papeleta_Referendum_2017.png, 22. 3. 2019.

Příloha č. 6: Žluté stuhy

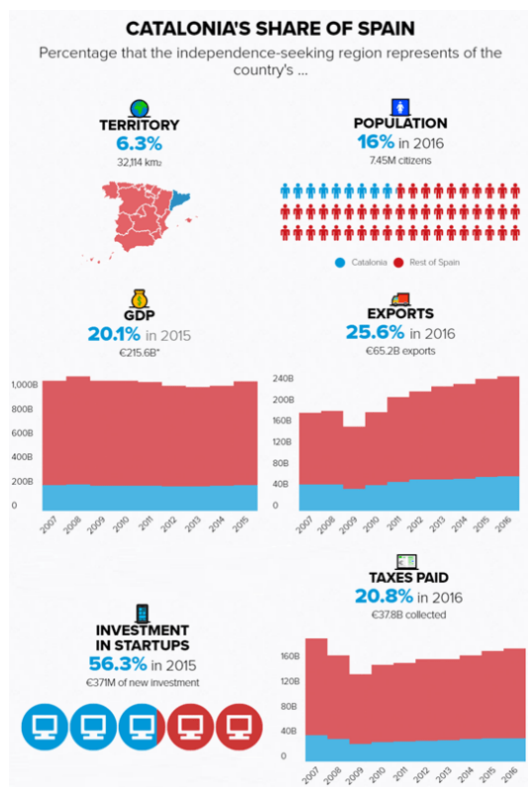
Zdroj: Palonciová, Miroslava (2018). [Osobní archiv] 26. 12. 2018 (Lektorka anglického jazyka, cestovatelka).

Příloha č. 7: Národní identita

Zdroj: Liñeira, Robert–Cetrà, Daniel (2015). The Independence Case in Comparative Perspective. *The Political Quarterly* 86 (2), s. 257–264, 28. 3. 2019.

Příloha č. 8: Podíl katalánské ekonomiky

Zdroj: <https://internationalrelationsimi.wordpress.com/2017/10/>, 28. 3. 2019.

Příloha č. 9: Mapa Katalánska

Zdroj: <https://zpravy.aktualne.cz/katalansko-mapa-udaje/r~c5ffce2e1aa211e38bf9002590604f2e/r~9ec2353e654811e5974b0025900fea04/>, 28. 3. 2019.